

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Verwaltung und Schriftleitung · Uprava in uredništvo: Pucinijska 5 —
Tel. 31-22—31-26 — Erscheint wöchentlich · Izhaja vsak teden

Festbezugspreis jährlich · Naročnina letno Lir 24 — Einzelverkaufspreis
· Posamezna številka Cent. 80.

Slovenskemu narodu!

V četrtek 23. decembra popoldne je odposlanstvo zastopnikov slovenskega javnega življenja svečano izročilo prezidentu Ljubljanske pokrajine g. divizijskemu generalu Levu Rupniku spomenico, ki pozva slovenski narod v boj zoper komunizem. Spomenica govori jasno in odločno. Kdor jo razsodno prebere, mu bo izbirna kaj lahka. Odločitev je lahko samo ena. Treba je strniti narod v borbo zoper boljše življenje. Boj proti komunizmu in politiki temveč osnovna in sloveško narodna dolžnost. Zato se moramo v tem pravičnem boju združiti v enotno slovensko fronto. Spomenico je podpisalo že ogromno število naših javnih delavcev iz mesta in z dežele. In še jo podpisujejo.

V razgovoru z odposlanstvom je gospod prezident pokazal vsestransko razumevanje sedanjih razmer in potreb slovenskega prebivalstva. Pojasnil je, kako gre vse delo za tem, da se bo na spomlad naš kmet lahko vrnil k svojemu delu. Z velikim zadovoljenjem je sprejel spomenico, ki se glasi:

Lepa slovenska zemlja, na kateri živimo že 1400 let in ji s svojim znanjem in delom vtiskamo svoj slovenski obraz, je danes vsa odeta v globoko žalost, ki jo je v svojih budih posledica: prinesla vojna.

Kdo tira danes našo zemljo, naš narod v nesrečo, kdo pobija tisoče dragih rojakov, kdo pošilja slovenske domove, kdo tepta vse naše narodne in verske vrednote, kdo uničuje našo čast, kdo nas tira na rob propada, da nam grozi dokončen pogin?

To dela največji in najnevarnejši sovražnik vseh krščanskih in kulturnih narodov, komunizem, ki je pri nas z narodnimi gesli mnoge prevaral in si pod krinko osvobodilne fronte skušal uzurpirati oblast, da vpostavi svojo nasilno diktaturo in da do konca dovrši svojo krvavo revolucijo, v kateri naj pošten slovenski narod izgine, zgolj zaradi tega, ker hoče živeti v skladu s svojo tradicijo, v skladu s narodnimi vrednotami in ker si hoče ohraniti življenje.

Komunizem je dokazal z dejanji, da ni nikako politika in ne ideologija, ampak najbolj surov barbarizem, ustroj nereda, izgrajen zločinski sestav, uničevalec verskih, etičnih in moralnih vrednot, uničevalec osebne in narodne svobode, uničevalec življenj poštenih delovnih ljudi kakor celih narodov.

Zato danes boj proti komunizmu ni politika, ampak osnovna človeška in narodna dolžnost, saj se tiče tako življenja vsakega posameznika kakor življenja vseh narodov — še posebej malega slovenskega naroda, nad katerim zločinski breznarodni komunizem najbolj besni.

Vsi poštene ljudje in vsi narodi se bore proti zločinskemu komunizmu. Tudi ogromna večina slovenskega naroda je to zlo in nesrečo sama spoznala in odklonila.

Pogorišča 200 slovenskih vasi kličejo vse še zaslepljene Slovence, da spregledajo. Nad deset tisoč požganih in porušeni slovenskih domov vpije po obnovi iz ruševin. Preko sto razdejanih kol, prav toliko prosvetnih in narodnih domov so strašna obredba »kulturnega« prazdovanja komunizma. Nad 70 onečaščenih cerkv, od teh 16 požganih, so kričeč dokaz komunističnega brezboštva. Preko 15.000 grobov najboljših mož in žen, fantov in deklet in nedolžnih otročkov iz vseh stanov in skupin kliče po pravični kazni. Poleg stotin pomorjenih izobražencev je tudi 29 narodno zavednih duhovnikov.

Tudi nesrečni talci so nemi, toda tem strašnejši tožniki proti nečloveškemu komunizmu.

Blizu 10.000 slovenskih družin je raztepenih, izgnanih. Na tisoče ubogih sirot brez matere, brez očeta so sad komunističnega nauka o družini! Koliko je pa še obupanih očetov, ki ne vedo ne za svoje žene ne za otroke, koliko objokanih mater, ki ne vedo za otroke in ki niti njihovih grobov ne bodo mogle najti. Na milijarde slovenskega premoženja je uničenega. Tisočim in tisočim delavcem je odvzet vsakdanji kruh. Žrtev za žrtvijo terja komunizem dan za dnem. In vse to v poldrugem letu komunističnega divjanja v majhni ljubljanski pokrajini med 320.000 Slovenci, ne všteti žrtev v drugih krajih slovenske zemlje.

Cemu vse to?

Zadnji čas je, da se združimo vsi Slovenci brez izjeme v trdno celoto in iztrebimo komunizem iz svoje srede. Po božjih in človeških postavah smo dolžni na kakršen koli način sebe ohraniti! To nam narekuje ljubezen do naših družin in še v večji meri ljubezen do lastnega naroda.

Nihče ne more zahtevati, da naj se poštene slovenski narod, ki hoče živeti v skladu s svojo tradicijo in braniti krščansko kulturo, dš pobiti zato, da zavladata zločinski red in ustroj komunizma pri nas in v svetu. Nihče na svetu, ne posameznik, ne kak narod nima iz kakršnih koli razlogov pravice žrtvovati slovenskega naroda na žrtvenik komunizma.

Kdor komunistične zločine podpira, pa naj bo posameznik ali narod, in komunizmu omogoča razmah, kliče največje zlo nad ubogi slovenski narod, pa končno tudi nase in na ves svet!

Danes odloča slovenski narod sam o svojem obstoju. Ali bo ohranil življenje v veliki družini evropskih narodov, ali pa bo izgubil v morju krvave komunistične revolucije. Čut samo-

ohranitve in koristi naroda so v tej usodni uri naš zakon! Zato dvignimo spricho tolikšne tvarne in moralne škode na slovenski zemlji, spricho neizmerne žalosti toliko tisočev Slovencev.

PROTEST

proti vsakemu, doma ali kjer koli v svetu, proti posameznikom in narodom, ki podpirajo zločinski komunizem.

Slovenski narod hoče namreč svobodno živeti v družbi evropskih narodov. Zato je bil po tolikih strašnih dejanjih protinarnodnega komunizma prisiljen seči po samoobrambi, v kateri bo še bolj povezal vse svoje sile, da zlomi komunistično zlo.

SLOVENC! SLOVENKE!

Zavedajmo se svojega stvarnega položaja, zavedajmo se, da le z iztrebljenjem komunizma moremo rešiti sebe in dobiti tisto mesto v svetu, ki si ga želimo in zaslužimo. Zavedajmo pa se tudi, da bomo le z lojalnim izpričevanjem našega slovenskega, brez primesi vplivov nesrečne tuje propagande, mogli uspešno voditi boj zoper komunizem. In slovenski narod s hvalečnostjo sprejema vsako pomoč v tem boju, v katerem naj nihče ne stoji ob strani. Danes je taka ura, da je molk že sodelovanje s sovražnikom in sreb nad narodom.

SLOVENC! SLOVENKE!

Podpirajmo slovensko oblast, ki se v tem usodnem času odločno bori proti komunizmu, in združimo se v tem pravičnem boju v enotno slovensko fronto. S tem bomo rešili narod in ga povedli v novo srečno bodočnost!

Ljubljana, dne 23. decembra 1943.

Dr. ing. Milan Vidmar, predsednik Slov. akademije znan. in umetn. in dekan tehniške fakultete

Dr. Milko Kos, rektor univerze
Dr. Matija Slavič, prorektor univerze
Dr. Janko Polec, dekan jurid. fakultete
Dr. Franc Sturm, dekan filoz. fakultete
Dr. Franc S. Lukman, dek. teol. fak.
Dr. Karel Lušček, dek. medic. fakultete
Dr. Henrik Steska, prodek. pravn. fak.
Dr. Franc Ramovž, prolek. fil. fakultete
Dr. Andrej Gosar, prodek. tehn. fak.
Dr. Franc Hribar, prodek. medic. fak.
Betetto Julij, rektor Glasb. akademije
Dr. Josip Fischinger, pravosod. inspekt.
Dr. Vladimir Golja, predsednik apelacije
Adolf Hudnik, preds. okrož. sodišča

Marko Kranjc, bivši poslanec
Dr. Otmir Pirkmajer, biv. pomoč. bana
Dr. Adolf Golja, bivši poslanec
Dr. Fran Roš, odvetnik
Mirko Blitenc, biv. poslanec, profesor
Dr. Josip Pušnik, odvetnik
Dr. Stojan Bajič, univ. profesor
Dr. Stanislav Zilko, odvetnik
Dr. Ivo Cesnik, bivši poslanec
Ivan Ternerčuh, bivši poslanec
Matija Škerbec, msgr., dekan
Ing. Janko Maškovec, gradbenik
Miloš Stare, bivši poslanec
Jože Spindler, bivši poslanec
Karel Skulič, bivši poslanec
Andrej Uršič, javni delavec,
Dr. Ernest Kalan, odvetnik.
Ing. Ladislav Bevc, b. predsednik Zdrženja rezervnih oficirjev
Dr. Zbornik Janko, predsednik odvetniške zbornice.

Dr. Kuhar Andrej, pred. notarske zbor.
Dr. Bajec Oton, predsednik zdravniške zbornice.

Inž. Pirkmajer Milko, pred. inžen. zbor.
Mozetič Josip, direktor finančne direkcije.
Dr. Alojzij Odar, univerzitetni prof. in predsednik KTD

Dr. Milavec Anton, preds. P. z.
Dr. Janko Köstl, predsednik Perze dela Zemlje Janko, predsednik TBPD.
Jože Jonke, urarski pom. in biv. predsednik Delavske zbornice

Ing. Bogdan Ferline, ravnatelj kmetijske družbe.

Dr. Branko Alujevič, pred. Zveze delojemalcev

Dr. Ivan Slokar, preds. Zveze delodajal.
Franc Hribar, preds. Zdrž. industrijev in obrtnikov

Zvonimir Lukič, preds. Zdrž. trgovcev.
Pevec Ignacij, preds. Zdrženja kmetov

Hrovat Jakob, preds. Sindikata kemične industrije

Bonač Fran, predsednik Sindikata papirne in kartonažne industrije.

Ing. Bartl Ivan, preds. Sindikata elektr. industrije, plinarne in vodovoda

Hrovatin Maks, predsednik Sindikata hišnih posestnikov.

Premrov Vladimir, predsednik Sindikata lesne industrije.

Kalin Savel, preds. Sind. usnjarske industrije.

Hribar Peter, predsednik Sindikata oblačilne industrije

Jaki Venče, predsednik Sindikata rudarske industrije.

Zupan Miroslav, predsednik Sindikata stavbene industrije
 Dr. Lunaček Aleksander, preds. Sindikata gradbenega materiala.
 Ing. Sodja Jože, predsednik Sindikata založniške industrije.
 Lampe Vilko, predsednik Sindikata z manufakturnim blagom.
 Agnola Anton, preds. Sindikata s steklom in porcelanom.
 Verovšek Jože, preds. Sindikata z železino.
 Krek Janko, preds. Sindikata trgovskih zastopnikov.
 Pogačnik Fran, predsednik Sindikata z živili na debelo.
 Kanc Anton, predsednik Sind. drogeristov.
 Pavlin Franc, preds. Sindikata z galanterijskim blagom.
 Šušteršič Peter, preds. Sindikata s šolskimi potrebščinami.
 Pielick Ivan, preds. Sindikata s sadjem in zelenjavo.
 Klanjšek Josip, preds. Sindikata z usnjem in kožami.
 Barblj Marin, preds. Sind. z vinom.
 Marinko Jože, preds. Sindikata z mešaninim blagom.
 Bizjak Ivan, preds. Sind. s kurivom.
 Jazbec Janko, načelnik skupine zlatarjev in urarjev.
 Puc Danilo, načelnik skupine tapetnikov in dekoraterjev.
 Dežman Josip, nač. skupine grafikov
 Grom Jože, načelnik skupine živilskih obrti.
 Klein Julij, načelnik skupine steklarjev in urarjev.
 Mikeš Jože, načelnik skupine tekstilcev in vezilj.
 Udovič Andrej, načelnik skupine dimnikarjev.

Lampič Polde, načelnik skupine pomožnih sapitetskih obrti.
 Weibel Julij, načelnik skupine železarjev in kovinarjev.
 Gjud Aleksander, načelnik skupine lasuljarjev.
 Holinsky Karel, načelnik skupine fotografov.
 Pretnar Ivan, predsednik Sindikata hranilnic.
 Brečeljnik Alojzij, predsednik Sindikata mesarjev.
 Verbič Anton, predsednik Sindikata s specerijskim blagom.
 Laznik Vilko, preds. Sind. trgovcev s kolesi, nafto, bencinom itd.
 Vidmar Karel, preds. Sind. pekov.
 Predovič Janko, preds. Sind. trgovcev in izvoznikov živine.
 Škrbec Franjo, preds. Sindikata trgovcev z lesom.
 Pelicon Adolf, preds. Sind. slaščičarjev.
 Jančigaj Franc, gen. tajnik in vršilec dolžnosti župana
 Krener Franc, podpolkovnik in poveljnik Slov. domobranstva
 Vizjak Miha, podpolk. S. D.
 Peterlin Ernest, podpolk. S. D.
 Kregar Janko, kapetan fregate
 Dr. Gerlovič Franc, ravnatelj umobolnice
 Dr. Pirc Ivó, ravnatelj Higijenskega zavoda
 Dr. Meršol Valentin, primarij Splošne bolnišnice
 D. Janžekovič Fran, direktor PTT.
 Ing. Kavčič Rudolf, gen. direktor Železniške direkcije
 Radanovič Anton, ravnatelj GZ.
 Dr. Bašaj Joža, preds. Zadr. gosp. b.
 Dr. Pehani Joža, generalni ravnatelj Vz. zav.
 Mlakar Janko, preds. Vz. zav.
 Jeglič Anton, ravnatelj Karitas

Krofta Hanuš, glavni ravnatelj Lj. kreditne banke
 Biskupsky Vitold, ravnatelj TPD.
 Hercog Ferdo, upravnik Opere
 Ukmar Vilko, ravnatelj Opere
 Debevce Ciril, ravnatelj Drame
 Kante Danilo, inspektor P. h.
 Tešlj Avgust, ravnatelj Kreditnega zav. zavoda
 Prijatelj Ivan, direktor Učiteljskega
 Remec Bogomil, predsednik Zavoda za združništvo
 Ovsenič Josip, direktor II. moške realne gimnazije
 Dr. Capuder Karel, direktor I. realne gimnazije
 Grafenauer France, profesor in predsednik prof. društva
 Novak Leo, direktor TSS.
 Dr. Pirjevec Karel, direktor Trgovske akademije
 Gogala Josip, direktor Trgovske šole
 Stopar Franc, vršilec d. direktorja
 Dr. Ilc Josip, vršilec dolžnosti direkt. I. realne gimnazije
 Osana Josip, direktor II. ženske gimnazije
 Gračnar Ivan, ravnatelj Prevoda
 Bajuk Marko, direktor drž. klas. gimnazije
 Dr. Vlado Valenčič, podravn. Hranilnice
 Ruda Jurčec, glav. urednik »Slovenec«
 Mirko Jayčnik, glav. ured. »Sl. doma«
 Stanko Virant, dir. listov konz. »Jutra«
 Rudolf Ozim, glav. urednik »Sl. naroda«
 Pavel Masič, bivši poslanec
 Dr. Tine Debeljak, književnik
 Severin Sali, književnik
 Stanko Kociper, književnik
 Demetrijič Veble, bivši poslanec
 Iva Štukulj, preds. Slomškove družbe
 Božidar Boško, književnik
 Vladimir Levstik, književnik
 Rudolf Wagner, upravitelj mešč. šole

Pomagano ti bo, če si boš sam pomagal!

Protikomunistični pokret je nastal kot spontan odpor najširših ljudskih množic proti nasilju in samovoljni komunistične klike. Nihče ga ni v začetku organiziral, nihče ga ni budil s shodi, zborovanji in osebnim pridobivanjem. Prizadeti ljudje so čutili, da se jim godi krivica. Spoznali so, da so žrtve brezčutnih fanatikov. Njihovi sosede, ki jim je bilo zaenkrat še prizanešeno, so uvideli, da je njim namenjena ista usoda, če jo bodo čakali prekrižanih rok. Najprej izropanje živilskih zalog, nato odvod enega ali več družinskih članov v večini primerov v smrt in končno požig domačije in izgon preživelih, ki so si morali z begunstvom rešiti življenje.

To je bilo prej ali slej namenjeno prav vsakemu. Spoznanje, da se je treba takemu krvavemu nasilju v dobro poedincev in naroda odločno upreti, je kmalu prevzemalo srce najpogumnejših in najzrelejših. Beseda je dala besedo in ko so preprostosti ljudje uvideli, da je mnogo takih, ki enako mislijo in ocenjujejo komunistično nasilje, so, ne da bi čakali na zunanje pomoči, sklenili nuditi odpor in se braniti. Tako je komunistični pokret nastajal iz nešteti žarišč. Ljudstvo si je samo poiskalo pomoč v boju proti upornikom, ne da bi čakalo na pomoč od zunaj in ne da bi čakalo na voditelja, ki bi prišel od koder koli in vse pozval na boj.

Ko je bilo tako pripravljeno, ko so ljudje dokazali, da so odločeni upreti se in si pomagati sami, je prišla pomoč. Medsebojne vezi so se naglo pletle od vasi do vasi, od mesta do mesta. Pokret je postajal od dneva do dneva močnejši, čeprav je v ognjenem krstu doživljal boleče udarce. Prihajala so sredstva za boj, prihajala je orožje, javljali so se izvežbani voditelji, ki so uvedli popolnoma vojaško organiziran odpor.

Pomagano ti bo, če si boš sam pomagal. Zato nihče, ki soglaša z borbo proti komunizmu, ne stoji ob strani. Za unčenje tega zla morajo vsi doprinesiti svoj delež, kajti le tako bo zmaga učinkovita in slovensko ljudstvo rešeno najhujše nevarnosti. Ne čakaj, da bodo drugi opravili za te, kar moraš opraviti ti sam! Stopi v vrste protikomunističnih borcev! Pomagaj za slovenski narod življenjsko važnemu pokretu z vsemi svojimi močmi! Pokret bo potem pomagal tudi tebi!

Na prvi strani objavljamo danes spomenico predstavnikov našega kulturnega, političnega, gospodarskega in socialnega življenja. Kakor že v uvodu opozarjamo, jo je podpisalo še veliko števil ostalih javnih delavcev iz Ljubljane in s poželja.

Številni podpisi očitujejo vsej slovenski javnosti,

da so se v protikomunistični tabor zgrnili vsi krogi v Ljubljani in vsi stanovi, ki soglasno odklanjajo komunizem. Strnili so se v močno protikomunistično falango, ki bo odločno nadaljevala in tudi dokončala borbo za izločitev komunističnega strupa iz telesa slovenskega naroda.

Spomenica predstavnikov našega javnega življenja pa obenem prepričuje, da vidimo samo v Nemčiji pravo jamstvo za pokončanje boljševiškega valjarja z vzhoda. Okrog Nemčije se je zgrnila v protiboljševiški tabor vsa Evropa in v tem taboru smo tudi Slovenci. Le tako je zagotovljena naša bodočnost, v kateri si bomo tudi mi s svojim sodelovanjem v borbi proti boljševizmu zagotovili svoj svetli prostor na soncu.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Na sam svetj večer so boljševiki započeli svojo letošnjo zimsko ofenzivo. Napadli so z velikimi silami zlasti na dveh področjih: pri Zitomiru in pri Vitebsku. O najnovejšem razvoju dogodkov na bojiščih je podalo nemško vojno poročilo v torek 28. t. m. naslednjo sliko:

Lovski letalci so v Kerškem prelivu potopili sovjetski brzi čoln.

Južnozpadno od Dnjepropetrovska in južnovzhodno od Kirovgrada so bili sovjetski napadi s protisunkom zavrnjeni. Lastni napadi severno od Kirovgrada uspešno napredujejo. Na bojišču pri Žitomiru se je tudi včeraj nadaljeval močan sovražnikov pritisk. 20 sovražnih oklopnikov je bilo uničenih.

Severnozpadno od Rečice so naše čete po uspešni obrambi sovražnih protinapadov lahko zboljšale svoje postojanke.

Na področju pri Vitebsku so se v srditih bojih zlomili ponovni sovjetski prodorni potkus. Z lastnimi protinapadi je bil sovražnik na več mestih vržen nazaj.

V uspešnih obrambnih bojih južno od Žlobina se je posebno odlikovala ojačena turinško-hesenska 299. pehotna divizija pod vodstvom generalnega poročnika grofa von Oriola.

Na južnoitalijanskem bojišču je prišlo včeraj v zapadnem odseku le do bojev krajevnega pomena. Severno od Venafrs so izgubili vsled napada mnogo nadmočnih sovražnih sil v težkem boju neko višino. Na področju pri Ortoni so naše čete, potem ko so zadale sovražniku v srditih bojih zadnjih dni najtežje človeške in stvarne izgube, izpraznile ortonske ruševine in so zasedle nove postojanke tesno severnozpadno od mesta.

V junaškem boju se je žrtvovala nemška oklopnica »Scharnhorst«. Uradno poročilo ugotavlja: 26. decembra je oddelek nemških pomorskih edinic pod vodstvom kontreadmirala Beya napadel na Severnem morju v Sovjetsko zvezo namenjeno ladijsko spremeljavo. Ki ji je skupno s spremljevalnimi zaščitnimi edinicami zadal težke izgube. V dolgotrajnih bojih z mnogo nadmočnim angleškim brodomjem se je po junaškem boju, v katerem je sestrelila poslednje grnate, potopila oklopnica »Scharnhorst«, ki ji je poveljeval kapitan bojne ladje Hintze.

Nemški propagandni minister dr. Goebbels je govoril na sveti večer po radiu Nemcem v domovini, na bojišču in po vsem svetu. V govoru je med drugim naslovil pozdrav na Führerja, ki mu je izrazil svečano zahvalo nemškega naroda. Ob koncu je dejal: »Naši sovražniki imajo za nasprotnika narod, ki je našel v svojem političnem prebujenju svojo najmočnejšo narodno silo, to je narod, ki danes misli le še na zmago, ki bo prišla. Trdna vera v bodočo zmago je orožje naših src, ki nikdar ne omahujejo.«

Češki državni predsednik dr. Hacha je naslovil te dni na češki narod posebno poslanico. V njej se mu zahvaljuje za disciplinirano razumevanje njegove politike in za čestitke izročene mu ob peti obletnici predsednikovanja. Posebno božično izjavo je podal tudi slovaški notranji minister Mach. Izjavil je, da obstaja za Slovaško samo en temelj, na katerem lahko gradi in sicer prijateljstvo z nemškim narodom.

Srbski minister Nedić je imel govor po radiu, v katerem je napovedal Titu in boljševizmu vojno do popolnega uničenja. Med drugim je rekel: »Srbski narod želi biti sramo srbski in to tudi ostati. Pred Hrvatom Josipom Brozom-Titom in njegovo družbo se ne bo uklonil. Boljševizem nima nič skupnega niti s srbskim duhom, niti s srbsko kulturo. Srbski narod se bo boril proti Titu, proti komunistični pustolovščini, do zadnjega diha za svojo domovino, dom in vero svojih prednikov.«

V Boliviji je prišlo pretekli teden do državnega prevrata. Narodno revolucionarna stranka, ki so jo podprli mladi častniki in letalstvo, je aretirala generala Penerando, bolivijskega predsednika. Sestavljena in zapribežena je bila takoj nova vlada. Državni predsednik je postal major Gualberto Villaruel zunanji minister pa Jose Tamaya, ki je izjavil, da se zaradi prevrata ne bo izpremenila, bolivijska zunanja politika.

Božični obiski prezidenta Rupnika

Prezident general Leon Rupnik posveča svojim domobrancem največjo pažnjo. Njegova očetovska skrb za našo narodno vojsko je zgleden dokaz, kako mora biti najvišje vodstvo povezano s svojimi podrejenimi vojniki. Domobranci ljubijo svojega vrhovnega poveljnika. To dokazuje povsod, kjer se pojavijo med njimi, posebno pa so se razveselili njegovega prihoda ranjeni domobranci v bolnišnici na Studencu na sveti večer. Prezident jih je obiskal skupno s svojo gospo in hčerko ter s spremstvom, v katerem je bil tudi poveljnik slovenskega domobranstva podpolkovnik Krener z gospo.

Prezident je obiskal vse bolniške sobe in obdaroval ranjene vojake. Voščil jim je srečen in vesel božič, se zanimal za zdravje posameznih in se živahno pogovarjal z njimi. Ganljivi so bili prizori, zlasti v prostoru, kjer leže ranjeni kočevski junaki. Lažje ranjeni so prezidenta sprejeli v vojaškem postroju in mu na pozdrav krepko odgovorili. Tu leži tudi nekaj ranjenih nemških vojakov, ki jih je prezident prav tako posetil in obdaroval. Ti preizkušeni borci uživajo med slovenskimi tovariši največje spoštovanje, saj so jim svetel dokaz iskrenega in poštenega tovarštva. Dejstvo, da se nemški vojak v obrambi Kočevja ni dal premamiti od komunističnih ponudb in da je do rešitve vztrajal skupno s svojimi slovenskimi tovariši, pogumno delež z njimi vse nevarnosti, je dvignilo v obeh našega domobranca njegovo moralno vrednost

izredno visoko. Duh tovarštva in časti je dobil po tem dejanju zopet svojo pravo ceno. Slovenski vojaki so se globoko oddahnili, ker vedo, da je doba badoglievske dvoilčnosti in izdajanja minila. Zdaj gre borba proti komunizmu za res.

Prezident general Rupnik je odhajal iz bolnišnice vever in zadovoljen. Pred odhodom je še enkrat pozdravil svoje domobranci in jih hrabil v njihovem trpljenju. Izrazil je svoje veselje nad njihovo trdno vero, da mora slovenski protikomunistični in narodni pokret zmagati.

V Splošni in otroški bolnišnici

Prezidentova gospa se je potem, ko je spremljala svojega moža na obisku pri ranjenih domobrancih na Studencu, odpeljala s svojim spremstvom v splošno bolnišnico. Z njo je bila mladina, ki je organizirala božično obdarovanje najprizadetejših beguncev. Obiskali so oddelek za vojne poškodovance. Prezidentova gospa je šla od postelje do postelje in se toplo in ljubeznivo razgovarjala z vsemi bolniki in bolnicami. Za vsakega je našla dobro, tolažbo polno besede, pri vsakem se je podrobno zanimala za njegove osebne težave in za dogodke, ki so ga spravili na težavno begunsko pot.

Vsi bolniki so bili obdarovani. Prezidentova gospa jim je zagotovila, da bo storila še nadalje vse, kar ji bo mogoče, da se omili njihova

usoda in da se rešijo bede in nesreče, v katero je padel naš narod po komunistični zaslugi.

Prisrčni so bili prizori, ko je prezidentova gospa nato obiskala otroški oddelek. Otroci so jo sprejeli v nemem občudovanju. Njihovi starejši tovariši so jim predvajali priložnostno božično igrice, ki so ji sledili najpazljivše. Z otroškim veseljem so mali bolnički sprejemali njim namenjena darila in jih ogledovali z žarčimi očmi. Ko je bil konec igranega božičnega prizora, so vneto ploskali igralcem, navdušeno pa pozdravili tudi prezidentovo gospo, ki jim je napravila toliko plemenitega veselja. Pri odhodu se je prezidentova gospa zahvalila vsem, ki se trudijo in skrbijo za te največje pozornosti in nege potrebne otroke.

Božičnice domobrancev

Vse domobranske ednice v Ljubljani so pridile svojim pripadnikom lepe božičnice. Božičnice so se povsod udeležili najvišji poveljniki naše narodne vojske.

Vojaki so bili pogoščeni s posebno večerjo in obdarovani. Vsi prostori so bili lepo okrašeni z zelenjem, razpoloženje, ki je bilo slovesno, pa je povzdignilo še petje božičnih pesmi. Božičnice so bile ponovni dokaz iskreno prisrčnega in tesnega tovarštva in povezanosti med prostim domobrancem in njegovim poveljnikom. Moštvu, ki je praznovalo rojstvo Gospodovo daleč proč od svojih porušenih domov, je bila božičnica skromna oddolžitev za neutešeno hrepenenje po rodnem domu.

Ti in zemlja sta mi vse

I.

Po vasi je završalo: »Stari Kramar umira! Ko je vozil hlode, se je odlomila ročica in ga je podsu'o...« Vse je bilo res. V kamri je ležal na postelji starejši možak in tiho stokal. Prani kož mu je bil strn in le s težavo je mož govoril. V kratkih, odsekanih stavkih je hropel velel ženi:

»Po duhovnika pošlji! Žoga, Peskarja in Adamovca poklič, da napravim testament! Francej naj pa v laz po Janeza in Metko stopi!«

Pri besedi »testament« je Kramarcel poskočilo srce. Bila je še mlada. Kramarja je vzela kot vdovca z dvema otrokoma, Janezom in Metko. Če bi teh dveh ne bilo, bi grunt prešel v njeno last. Tako bo pa skoraj gotovo Janez gospodar. Stopila je na dvorišče. Hlapca Francejina je poslala v laz, dekle Marjano k fari, sama pa je stopila po može. Ko so se vračali, bi jim rada kaj prigovarjala pa se je bala Žoga, ki je bil vedno na strani pravice. Brez besed so može stopili v kamro.

Medtem pa je Francej koracil v pol ure oddaljeni laz, kjer sta imela Janez in Metka opravka s hosto. Ko ju je zagledal, je zaklical:

»Pojdita domov! Stari umira!« Potem se je obrnil in zavil po stezi proti krčmi.

Janezu, ki je klestil, je roka zastala v zraku. Zasadil je sekuro v bližnji hloed in rekel Metki: »Pojdiva!« Za svojih sedemnajst let je bil krepak fant. Dovoršil je meščansko šolo in potem že dve leti pomagal očetu na kmet'ji. Pred pol ure je stari Kramar pri nakladanju hloedov ponosno zri nanj in občudoval njegovo moč. Pa tudi Žogar ni nasprotoval, ko je videl, da se z njegovo Ančko rada vidita.

Doma je bilo vse narobe. Može so že odšli. Oče je dal poklicati vse domače v sobo. Nekam nerodno jim je bilo, ko so stali okrog postelje in je le urala na steni s svojim tiktakanjem motila tišino. Oče je vidno zbiral moč za zadnje besede. S težkim in hropečim glasom je začel:

»Nisem m'slil, da bom tako zgodaj zapustil ta svet. Pa je že božja volja tako. Tebi, Katra sem

19

NORAH DIVJINA CVETE

Naslednje jutro sem skrbo pregledal, kaj vse imam. V mnogih primerih je bila izbira tega, kar sem hotel dati Eliju, kaj lahka. Tako so mi bili na primer ljubši moji konji kakor Gorejevi, dasi so bile vse živali enako dobre in krotke. Tudi moje lastne ovce so mi bile dražje od Gorejevih; nemara zato, ker so bile iz Suffolka; ovce, kakor sem jih bil že od najzgodnejših otroških let vajen videti na domačih pašnikih. Z večjim premislekom sem že izbiral kravo, ki naj bi jo dal Eliju; morala bo imeti dovolj mleka, ko bo Linda po porodu ležala. Orodje in kose sem kmalu izbral. Naložil sem na voz stvari, določene za Elija, ter jih zapeljal pred hišo, v kateri je živela Linda. Za menoj sta Mike in Andy gnala živino.

Linda me je sprejela na pragu. Kadar koli sem jo v zadnjem času videl, vselej se mi je videla bolj blede in drobna v obraz, njena hoja vselej težja. Tudi zdaj me je pogled nanjo zabolal; zaman sem skušal najti na njej tisto ljubkost, ki mi je bila pred tolikim časom tam v domačem gozdu tako globoko segla v srce, ko me je z njo za vselej zasužnjila.

»Nekaj strašnega se je pripetilo,« mi je takoj sporočila. »Oba najina konja sta zbežala.«

»Zbežala?« sem nejeverno vzkliknil. »No, morda Keziah ni marala čakati do jutra. Prav nič čudno se mi ne bi zdelo, ako bi bila že ponoči odvedla konje.«

»Zjutraj je našel Eli hlevska vrata odprta. Sled je vodila v gozd. Ni mnogo govoril, a vem, da je zelo razburjen Keziah bo gotovo trdila, da je konje skrila.«

»Tega mu nihče ne bo zameril, Linda. Toda, veste kaj — najbrže je vsakemu dostojnemu konju misel, da bo moral živeti pri tej vražji ženski tako strašna, da rajši pobegne.«

Linda se je zasmejala. Nato se je ozrla po natovorjenem vozu in živalih, ki sta jih bila Mike in Andy privedla bliže. »Vse to nam menda hočete posoditi. Tako dobri ste, Filip. Ne vem, kaj bi počeli brez vas... pa, stopite noter!«

Stopil sem v hladno, štirikotno sobo. Takoj sem spoznal v njej Lindino sobo, kajti v enem kotu je stal lonec, čisto navaden kuhinjski lonec, poln zadnjega jesenskega listja, izmed katerega so se svetlikale rdeče jagode.

»Ali ni lepo? Včeraj sem jih nabrala... danes pa bi tako rada posadila svoje vrtnice. Pa je zemlja tako trda, noče se mi posrečiti.«

Brez nadaljnega bi lahko prepustil to delo Mikeju ali Andyju; mesto tega pa sem vneto zaklical: »Počakajte, Linda, jaz vam jih bom posadil.«

»Saj ne morete, Filip,« je naglo odvrnila Linda.

»Kako to veste? Kje je lopata?«

Moja krajša noga me je zares ovirala pri delu z lopato. Vendar se mi je s pomočjo noža in rok posrečilo izgrebsti dovolj globoko luknjo, da sem lahko posadil vanjo rožni grm. Linda je stala kraj mene, mi naročala, kam naj zasadam ostale grme in naposled je bilo delo opravljeno. Ravno kar sem si v duhu predstavljal, kako bo grmovje vzcvetelo in kako se bo Linda veselila cvetja, ko je zavil izza vogala Eli, ves prepoten in zasopel.

»Si našel konja, Eli?« sem ga vprašal, dasi sem vedel, kaj mi bo odgovoril.

Odkimal je in obupano rekel: »V gozdu nisem mogel več slediti stopinjam. Je preveč listja po tleh. A šel sem vedno dalje in žvižgal. Dobri živali, sta bila. Vselej sta prihitela k meni, kadar sem jima zažvižgal. Filip, se ti zdi verjetno, da bi mi jo Keziah zagodila... da bi ona nagnalo konja v gozd, nato pa ju spet ujela, samo da bi lahko potem obdoližila mene?«

»To se mi zdi vsekakor verjetno. Pa saj se bo kaj kmalu izkazalo, ali je res tako. Pomagaj mi spraviti te stvari z voza, potem greva k njej.«

Keziah ni bila v skupni hiši in ženske so nama povedale, da je prebila večji del dneva zgoraj pri Ožini. Odpeljala sva se torej tja, natanko po isti poti, po kateri smo se bili pripeljali v to dolino; in

vollit to, kar si prinesla k hiši. Poleg njive, travnika, hriba, krave in konja ti pripada še kot do smrti, če se v drugo ne omožiš. Vse drugo je tvoje, Janez! Ko se bo Metka možila, ji daj za Kramarjev grunt primerno doto. Glej, da boš dobro gospodaril! Nikomur ne bo sile, če boste dobri med seboj.« To so bile njegove zadnje besede. Potem je omahnil in izdihnil.

Janez se je zamislil. Res ima grunt, toda precej okrnjen. In nit! para konj nima.

Pri Kramarju se v dneh, ko je ležal gospodar na mrtvaškem odru, seveda ni nič delalo. Živina je morala z mukanjem naznaniti svojo lakoto. Janez je hodil okrog potrta in žalosten. Mislil je, kako bi pridobil k svojemu še mačehino lastnino. Toda še na sedmimi je uvidel, da to ne bo lahko. Mačeha se je kaj čudno obnašala in je v rahli vinjenosti namigavala na svojo možitev s Franceljnom.

»Da vas ni sram! Oče se v grobu še ohladil ni, vi pa že drugega izbirate!« je oponesel Janez.

»Ti pa kar tiho!« ga je zavrnil Francelj, ki se je čutil že napoli gospodarja.

»Tebi nikoli! Da veš. Odslej boš delal to, kar ti bom jaz odkazal. Če ne, lahko takoj pobereš in greš!« mu je odgovoril Janez.

»Smrkavca ne bom poslušal,« je dejal Francelj, zgrabil klobuk in zaloputnil vrata za seboj. Kramarica je bila zaradi Janezovega nastopa kaj presenečena in izprva ni mogla do besede.

»Če Francelj odide, ti jo pošteno zagodem,« je vzklitnila in odvihrala za hlapcem.

»Dobro si se postavil,« so pohvalili Janeza sosede. »Ti si gospodar in ničesar ti ne more!«

Medtem pa sta Kramarica in Francelj kovala maščevalne naklepe. Ona je sklenila, da odda ves svoj svet v najem, on pa se je zaklel, da Janezu zapali hišo.

II.

Čez leto dni so bile pri Kramarjevih razmere kaj drugačne. Janeza in Metko je trdo delo okrepilo. Prav vsakemu delu sta bila z Metko kos. Janez je mačehino maščevanje težko prebolel. Takoj po zapuščinski razpravi je mačeha prodala konja in kravo, zemljo pa je dala v najem. Potem je prodala še travnik, sezidala na njeni hišico in se omožila s Franceljnom, ki je dobil delo v bližnji tovarni. Tako zvito ji je prigovarjal, da mu je zapisala vso imovino.

Janez kljub vsem udarcem ni omagal. Rešilo ga je največ sadje. Še ko je bil v drugi šoli, sta z očetom precepila in obžagala skoraj ves sadovnjak. Kramar uspeha ni dočakal. Nekaj dni pred smrtjo je delal z Janezom načrte za novo hišo, ki jo je mislil postaviti z denarjem, ki bi mu ga vrglo sadje. Potem je Janez hotel postaviti po očetovi smrti novo hišo, pa je zmanjkalo denarja. Vse troje — konja, kravo in travnik — je kupil po drugi rok nazaj.

Francelj je še vedno mislil na maščevanje. Izvršil ga je, toda bilo je drago. Če bi ne bilo preklicanega žogra, ki ga je videl tisto noč, ko je pri Kramarjevih gorelo, skočiti čez plot, bi mu

nihče ne dokazal, da je zapalil on. Janez je imel od požara še korist. Cenilci so dobro ocenili in sodnija mu je prisodila povračilo vse škode. Gozd mu je moral dati Francelj za odškodnino in še za dve leti so ga zašili. Janez je potem sezidal novo hišo skoraj samo iz gradiva, ki so mu ga kot pogorelu navozili vaščani. Požigalec pa se je medtem pokoril v ječi. Janez je imel sedaj tudi gozd in novo hišo.

III.

Naključje je naneslo, da sta se istočasno kakor Janez in Ančka poročila Metka in žogrov Peter. Tisti dan je bilo vse veselo. Prav vsi vaščani so se veselili z mladima paroma. Še stara Kramarica, ki ji je Francelj zapil vse, je prišla voščiti srečo.

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Dunajski guljaš. Za 6 oseb vzemi razpoložljivo meso, ga umij in zreži na večje kocke, osoli in pusti ležati 1/2 ure na krožniku. Medtem zreži čebulo in sicer 4 dkg na 10 dkg mesa; ako je čebula starejša, nekaj več; zarumeni jo v masti in potresi nanjo žličko sladke paprike. Prava paprika boljše vrste ima posebno sladkobo in okus, tudi če ni tako ostra. Ko si čebulo s papriko nekoliko popražila, stresi nanjo meso, dobro zmešaj in prideni za noževno konico sode, pokrij in duši nad 1/2 ure, dokler ne postane meso rumenkasto. Potem prilij juhe, da je meso pokrito, premešaj in pusti guljaš 2 do 3 ure polagoma dušiti. Lahko ga pripravijo opoldne, deni potem na hladno, zvečer potresi mrzlo meso z moko in skuhaj, tako da bo sok gostiljat. Lahko dodaš 1/4 ure, preden je kuhano, žlico drobtin ali praženje. Da bo imel guljaš prijeten okus, je glavno praženje paprike, katero daj v vročo mast in k čebuli; nikakor ne potresi z njo surovega ali dušenega mesa; nadalje, da priliješ mesu dovolj vroče tekočine in ga počasi dušiš, da se tekočina preveč ne izhlapi, ker ne smeš dolivati. Kumno in majaron lahko dodaš, ko potreseš meso z moko.

Goveji zrezki. Tenko stolčene goveje rezine potresi s soljo in poprom, pomoči jih v toplo mast, potresi jih z moko in peči malo časa na vročem ognju. Zarumeni seseklano čebulo v masti, dodaj malo kisa in ravno toliko juhe in skuhaj vse.

»Veste kaj,« ji je Janez vesel sprave dejal, »kar k nam se preselite. Zgornjo izbo boste imeli in kolikor boste mogli, boste delali. Hrano vam bom dajal jaz.«

»Prav rada! In pozabiva, kar je bilo med nama,« je mačeha v solzah stisnila Janezu roko.

»Tako je prav,« je tudi nevesta odobrila Janezovo velkodušnost.

Najbolj veseli so bili otroci in berači. Kar pri dveh hišah so delili pogačo. Fantje so se zavedali, da bodo izgubili dva najboljša vrstnika. Celo dva mlaja so postavili pri vhodu v cerkev. Ko so se svatje peljali čez polje domov, je Janez dejal Ančki med pokanjem možnarjev:

»Veš, Ančka, da bi niti za celo mesto ne dal grunta! Ti in zemlja sta mi vse!«

Branko Branmirov

Drobni nasveti

Skoraj vedno je tako, da pri zelenjavi pomečemo najbolj zdrave dele proč. Tako na primer zavrzemo zunanje, zelene liste zeljnatih in solatnih glav, ki vsebujejo več vitaminov, kot notranji, bolj beli listi. Vemo, da zdravniki otrokom priporočajo sok korenja in špinačo, ker je v njih železo in vitamini A, B in C. Iste dragocene snovi pa so tudi v listju korenja, rdeče pese in redkvice. In vendar pomečemo te zelenjavo proč.

V umivalnikih in vedrih, kjer stoji nečista voda se napravijo včasih umazani robovi. Najhitreje jih očistimo, ako jih drgnemo s cunjco in soljo, splahnemo z vodo in do suhega obrišemo.

Izvrstno sredstvo za čiščenje volnenih prevlek na pohištvo. Speni v mlačni vodi žolčno milo in ga zmešaj z majhnim delom salmijakovega cveta. Odrgni predmete z malo, čedno krtačico in prevleko potem še odrgni s čisto vodo. Ako je blago vzorčasto, poskusi najprej na nevidnem mestu. Tudi prevlekih kosov ne zmoči naenkrat, da blago ni premočeno in barve ne trpe.

Duh po čebuli, ribah, petroleju in slinčnem odpravimo iz rok, če jih umijemo v gošči od kave in splahnemo.

Svilenih robcev ne peremo z milom, temveč v krompirjevi vodi: V skledo nalijemo čiste vode, nstrgamo vanje par olupljenih krompirjev in pustimo stati eno uro. Potem precedimo skozi sito, ali krpo. V vodi, ki se odteče, operemo svilo in sicer jo stiskamo vse dotle, da se madeži zgubijo. V mlačni vodi splahnemo do čistega, položimo robce med čiste brisače, ali krpe in zvijemo, da vsrkajo odvršno vodo. Na pol suhe likamo s primerno toplim likalnikom na narobni strani. Tako ravnamo z belimi robci in barvastimi, ki ne odbarvujejo. Robcem, ki že v krompirjevi vodi popuščajo barvo, prilijemo malo kisa, ali dodamo žlico soli in pustimo nekaj časa, da svila vsrkava kisano, ali slano vodo. Kis in sol rabimo tudi pri volni, ki ni zanesljiva v barvi.

te steze mora postati kasneje glavna cesta v Zion. Phineas Pickle in njegovi sinovi so vneta gradili svojo hišo, ki je bila do polovice že dograjena. Mahitabel je prala perilo v koritu, Keziah pa jo je grajala, češ da perilo ni dovolj belo. Eli je brez ovinkov vprašal svojo sestro, ali kaj ve o tem, da sta mu konja pobegnili.

»Čemu bi se po nepotrebnem trudila, da bi ukradla nekaj, kar je že tako moje,« je strupeno odvrnila. Takoj nato pa se je njena porogljivost izprevrila v togoto. Obtoževala je Elija, da jo je skušal spraviti ob njeno imetje. »Jako si bil prebrisan,« je vreščala. »Vam, gospod Ollenshaw, pa se resnično čudim, da niste hoteli imeti nič skupnega s pravično sodbo, zato pa se vmešavate v tako nesramno goljufijo!«

Glas ji je bil podoben škripanju nenamazanih vrat in je paral ušesa. Bog se usmili Phineasa Pickleja, tega preprostega, vrgela dečka, Bog se usmili tudi njegovih ubogih hčera! Nenadoma pa sem se nečesa domislil. Zašepetal sem Eliju, ki je ves nesrečen sedel kraj mene na vozu: »Sveti Bog v nebesih, Eli, kaj pa si si vendar kupil za svojih lastnih trideset funtov? Saj si vendar imel svojih trideset funtov?«

Minil je trenutek, preden se je Eli domislil, kam merim. Nato se je veselo namuznil, a se je spet takoj zresnil.

»Motiš se, Keziah,« je rekel zamišljeno. »Obtožil sem te, da si meni ukradla konja. Od stvari, ki sva si jih oskrbela, jih je za trideset funtov moja last. Več pa konji niso stali. Preostalo si vzemi, čim prej, tem bolje. Potem sva bot, sestra.«

Zgrabil sem za vajeti in konja sta potegnili. Keziah je še napravila nekaj korakov ob vozu, jezno sigajoč: »Zdaj me še bolj veseli, da nimaš konj, Eli Makers!« Nato se je okrenila, še vedno s tistim hudobnim smehljajem na obrazu in kmalu nato sva jo zaslišala, kako vpije nad dekletom: »Hitreje, draga moja Mahitabel. Več vneme in manj mila!«

»To si se dobro domislil, Filip,« je zamišljeno rekel Eli, ko sva že imela kos poti za seboj. »Vendar s tem še nimam svojih konjev nazaj. Boga v nebesih! pa ti zaradi tega ravno ni bilo treba klicati. Saj veš, ne izgovarjaj po nemarnem božjega imena.«

»Bog v nebesih... sem baš hotel začeti, a sem še pravočasno

umolknil. »Linda, moja ljuba, toliko mesecev si morala vzdržati ob njuni strani!«

Cas je potekal. Prirezal sem les za svojo hišo, razlagal sem debela v deske ter jih zložil na prostem, da se posuše. Med tem je nastajala hišica za hišico. Pickle se je oženil s Keziah, Tim Dendy pa se je oženil s Picklejevo hčerko Marto. V ostrih, meglenih decemberskih dneh so Lindo napadle bolečine. Z Mikejevo pomočjo je porodila dvojčka — dva dečka. Eli je krstil svoja sinova za Jamesa in Johna. Nekaj časa so se vsi dnevni pogovori sukali okoli tega poroda — prvega v Zionu. Trudil sem se, da sem jih kar najmanj slišal, ko pa je spomladi Ralf Whistler ustrelil mogočnega medveda, sem kupil od njega kožo, z naročilom, naj mi jo lepo ustroji, nato pa sem jo podaril Lindi.

»Na temle naj se valjata vaša dva majhna nepridiprava, Linda,« sem ji malomarno rekel.

»Oh, Filip, moja otroka nista nepridiprava; tako sta ljubka. Nikdar ju še niste videli, zato ne veste, kako mila sta. Pridite v hišo, pa si ju oglejte.«

»Ne utegnem občudovati otrok,« sem grobo odvrnil.

»Kakor želite,« je zamrmrala Linda. Ko pa si je takoj nato pritisnila nase blesteče se krzno, se mi je zapeljivo nasmehnila. Tako nežna in tako otročja je bila videti v tistem trenutku, da sem nenadoma začutil oster zbodljaj v srcu.

»Ko bi mogla tudi jaz kdaj kaj storiti za vas, Filip.«

»Saj lahko storite, Linda,« sem odvrnil brez pomisleka. »V nedeljo bi lahko imeli v cerkev vašo modro svilen obleko. Tako sit sem že te večne sive barve... človek bi mislil, da je na pogrebu, ki nima konca. Ako oblečete svilen obleko, vam prinesem krznen plašč, ki ga boste lahko nosili povrh. Ralf ima nekaj krasnih kož.«

Vzhičenje ji je preblisnilo obraz. »Zares? Kako lepo!... Toda — ne upam si. Taka gizdavost bi utegnila imeti strašne posledice. Setev ne bi vzklila, ali bi izbruhnila svinjska kuga.«

Odšel sem...

Ivan Albrecht:

Pastirsko plačilo

Dasl me je navadno pri mnogih porednostih spremljala sreča, sem jo včasih le tudi pošteno izkupil; kajti stara resnica, da vsaka šola nekaj stane, je pač vedno veljavna.

Takole pred kakimi dobrimi štiridesetimi leti je bila pri nas po deželi povsod znana visoka, krepka in malo slaboumna ženska, ki je bredla iz kraja v kraj po Kranjskem, štajerskem in Koroškem. Bila je vedno malo našemljena. V naročju je nosila navadno šop cvetja, kadar pa tega ni bilo, se je zadovoljila z bršljanom, bodičjem ali pa smrečjem. Prosjačila je od hiše do hiše in nekako popevala pri tem poslu. Zato se je je menda prišlo ime »Marjanca-ujtata«. Ta čudna ženska je imela svoje posebne muhe. Po vaseh ni dosti govorila, kadar pa je prišla na plano, se je čisto spremenila. Imela je izboren sluh in je že od daleč slišala kravje zvonce. V tisto smer je potlej krenila in poiskala pastirje, ki so jo, vsaj po naših krajih, jako dobro poznali. Cim je kje zagledala pastirja, je odložila cvetje in začela prijazno vabiti fantiča k sebi, češ da ga za ceno enega groša nauči zakonskih dolžnosti in sladkosti. In marsikak pastirček je po kratkem obotavljanju privlekel svoj grošek na dan, zapustil živinico in se skrnil z Marjanco v goščo.

Pri nas je takrat služil za pastirja krepak fant, ki je bil vseh muh poln. Ko je slišal, da je Marjanca na vasi, je dejal meni:

»Mihec, mladega kosa ti prinesem, pa lešnikov ti bom nabral, da jih boš imel vso zimo dovolj, če mi daš groš.«

Proti taki imenitni kupčiji seveda nisem mogel imeti pomislekov. Šel sem hitro k materi in prosil, moledoval in jokal, dokler nisem prijel svetlega groša, ki sem ga takoj zanesel pastirju. Tedaj sva bila naenkrat velika prijatelja in sva s skupnimi močmi preprosila mater, da mi je dovolila iti z njim, ko je gnil živino na pašo.

Komaj priženeva goveda na pašnik, pravi pastir:

»Mihec, če paseš eno uro namesto mene, dobiš nekaj, hmm, — nekaj takega, česar si najbolj potreben!«

Vpraševal sem, kaj bi to moglo biti, ugibal in prosil, naj mi pove, toda pastir je ponavljal samo:

»Hočeš — ali nočeš?«
Ko sem videl, da je vsaka beseda zaman, sem se vdal. Pastir je odšel, jaz pa sem puset namesto njega. Čas mi je minjal zelo počasi. Sonce se je jelo že močno nižati proti zatonu, pastirja pa le še ni bilo nazaj. Ker mi je bilo samemu dolgčas, sem jel prepevati in ukati v nadi, da me zasliši naš ali pa kak sosednji pastir, toda namesto pastirja je naenkrat stala pred menoj Marjanca.

»Fantič, daš groš?« je zamrmrala in zaplesala pred menoj, da je zafrfotalo edino krilo.

Linda ni nikoli oblekla svilene obleke. Tudi druge ženske so ostale pri svoji osovraženi sivi barvi. Nemara je zaradi tega žetev tako bogato obrodila in med svinjami ni razsajala kuga, temveč so dobile mnogo mladih. Harry Wright, mlad fant, ki se je bil oženil z Hano Cranejevo, se je izselil iz hiše svojega tasta ter si na nekem mestu izven vasi, kjer je reka močno drla, postavil mlin. Večji del leta je bilo jako samotno tam zunaj, po žetvi pa je imela Hana dovolj družine, kajti vsak dan se je ustavil pred mlinom visoko naložen voz.

Naposled smo ostali v nekdanji skupni hiši le še Whistlerjevi, Mike, Andy in jaz. Po žetvi sem jel tudi jaz zidati hišo zase. Whistlerjevi so se brez mnogih besed pridružili. Videti je bilo, da starejšemu Cranejevemu sinu Jakobu ugaja Judita in nič se ne bi čudil, ako bi se sparala. Ko pa je Judita končno dala zaljubljenemu mladeniču razumeti, da ne misli nanj, sem predlagal ciganom, naj si postavejo lastno hišo. Obljubil sem jim, da jim posodim vse, kar bodo potrebovali za zidavo, pa ne Ralf, ne Simon nista hotela slišati o tem. Zagotavljali so me, da za kaj takega niso sposobni, da se bojijo odgovornosti za lastno hišo in lastno polje. Mnogo bolj bodo srečni, ako bodo smeli spati v moji kuhinji in mi pomagati pri delu, ako se jim bom potreboval, kak dan pa se prosto pomikati po gozdu, ako se jim bo vzljubilo. Juditi pa se je zdelo samo po sebi umevno, da potrebujem nekoga, ki bo skrbel za red pri hiši. Ker sem imel dovolj živil, in ker mi njihova družba ni bila nevšečna, saj smo se vedno dobro razumeli, smo začeli takoj po žetvi z zidavo moje hiše.

Priznam, da sem bil glede svojega stanovanja precej zahteven. Nisem hotel imeti kake navadne barake, da bi se ji lesene stene že v pol letu zveznile in bi nastale v njih razpoke. Les, ki sem ga bil že prejšnjo jesen našel in razsekal, je bil zdaj suh in trd, kajti vso deževno zimo in vroče poletje je preležal na prostem.

Hiša je imela dve nadstropji, kar je bilo tudi potrebno, saj nas je bilo šest stanovalcev. Imeti pa sem hotel tudi gostinsko sobo, kajti čeprav je ležal Zion zdaj še na robu obljudenega sveta, bo prej ali slej napočil dan, ko bodo šli skozenj ljudje, kakor smo šli mi skozi Salem in ta ali oni bo lahko naš gost.

V dolgih večerih te druge zime v Zionu smo Ralf, Simon in jaz zapravili mnogo časa in truda s posameznostmi, ki naj bi služile

»Samo grošič,« je ponovila, ko se je ustavila. Oblila me je rdečica in hotel sem zavpiti na pomoč, ko je nenadoma obstal pastir pred menoj. Sunil je žensko, da se je opotekla, in jo narahlil:

»Ali se mi pobereš, baba?! Kaj hočeš otroku?! Saj si dobila, kar ti gre!«

Žensčina je mrmraje odšla, jaz pa sem zaprosil pastirja:

»Daj mi zdaj, kar si mi obljubil!«

»Če obljubiš, da boš molčal?«

»Bom!«

»Ne boš nikomur povedal?«

»Nikomur!«

»Tudi materi ne?«

»Tudi ne!«

»No, pa reci: Bog in ljuba mati božja, da je res!«

To je bila v naših časih in naših krajih najhujša prisega. Umrl bi rajši, nego bi jo prelomil. Zato sem malo pomišljal.

»No, boš rekel?« je vprašal pastir.

Ker nisem takoj odgovoril, je skomignil z rameni:

»Pa nič, če nočeš —«

X—:

Krivo zrcalo

Zena in jaz sva stopila v dolno sobo. Dišalo je po plesnobi in vlsci. Podgane in miši so planile na vse strani, ko sva osvetlila stene, ki celo stoletje niso videle luči. Ko sva za seboj zaloputnila vrata, je potegnil veter in prevrnil sklad papirjev, ki so ležali v kotu. Svetloba je padla na papirje in videla sva stare pismenke in srednjeveške risbe. Na stenah, ki so v teku časa pozelenele, so viseli portreti prednikov. Predniki so gledali prevzetno in surovo, kakor bi hoteli reči:

— Raztrgalj te bomo, bratec!

Najini koraki so odmevali po vsej hiši. Mojemu kašlju je odgovarjal prav isti odmev, ki je odgovarjal mojim prednikom — — —

Veter pa je zavijal in tulil. V dimniku se je čulo, ko da bi kdo ječal, in v tem joku je bil obup. Drobne deževne kaplje so udarjale na temna in modra okna in njih zvenek je sličil žalosti.

— O, predniki, predniki! — sem kričnil in pomenljivo zastokal. — Če bi bil pisatelj, bi napisal gledajoč na vaše portrete obširen roman. In vsakdo izmed teh starcev je bil nekoč mlad in vsakdo ali vsaka ima cel roman za seboj. In kak roman! Poglej, na primer to starko

Tedaj sem ponovil prisego. Kar mrz me je polival pri vsaki besedi.

Pastir je hotel še natančnejšega zatrdila.

»Tudi tega ne boš povedal, kar ti bom dal?«

»Tudi ne!«

»Nobenemu človeku?«

»Nobenemu!«

Priseči sem moral še enkrat, nato pa me je odvedel pastir k smrekovemu parobku in mi ukazal:

»Nasloni se na parobek, pa nikar ne poglej nazaj, dokler te ne pokličem!«

Ker me je že silno mučila radovednost, sem ubogal brez obotavljanja. Parobek je bil tako nizek, da sem se moral, četudi sem bil majhen, precej pripogniti, ako sem se hotel nasloniti nanj. Komaj pa sem to naredil, je lopnila pastirjeva palica s tako silo po moji zadnji plati, da sem poskočil in zatullil ko nor. Pastir pa me je čisto prijazno poklical:

»Mihec!«

V jez! in bolečini sem mu zagrozil, da povem vse očetu in materi, pastir pa se je zasmejal:

»Kar poskusi! Ali si že pozabil, kaj si prisegel?«

Ko me je opozoril na mojo prisego, mi je takoj upadel pogum. Grdo sem gledal in si z rokavom otiral solze, pa trdno sem sklenil, da si nikdar več v življenju ne bom želel pastirkega plačila.

mojo prababico! To grdo in pohabljeno ženšče ima svojo zelo, zelo zanimivo zgodovino. — Vidiš-li — sem vprašal ženo — vidiš-li zrcalo, ki visi tam v kotu?

In pokazal sem ženi veliko zrcalo v črnem, bronastem okviru, ki je viselo v kotu poleg portreta moje prababice.

— To zrcalo ima čudovite lastnosti: pogubilo je mojo prababico. Zanj je plačala ogromno svoto denarja in se ni do smrti ločila od njega. Ogledovala se je v njem podnevi in ponoči, celo tedaj, ko je jedla in pila. Kadar je ležala spat, vselej ga je položila s seboj v posteljo in na smrtni postelji je prosila, da bi ga z njo vred položili v grob. Njene želje pa samo zato niso izpolnili, da ne bi šlo zrcalo v grob.

— Ali je bila koketka? — je vprašala žena.

— Recimo. Ali pa morda ni imela drugih zrcal. Zakaj je vzljubila prav to zrcalo in ne kakega drugega? Morda ni imela boljših zrcal? Ne, draga v tem tiči neka strašna skrivnost. Nikakor drugače. Pravijo, da v zrcalu hudič čepi in da je imela prababica do vruga nagnjenje. Vendar je nedvomno nespamet, da bi imelo zrcalo v bronastem okviru skrivnostno moč.

Zrcalo sem obrisal prahu se v njem pogledal

udobju v hiši: mizo za dnevno sobo, dobre ključavnice za vrata, tudi na lepo izrezljan tolkač na vežnih vratih nismo pozabili.

Ko je bila hiša naposled dozidana, je stala pred nami trdna in lepa, kakor bi bila zrasla iz tal. Pa saj tudi je, kajti drevje, iz katerega sem bil dobil les, je stalo le nekaj korakov v stran, trstiko za streho pa nam je dala bližnja reka.

Komaj smo se bil vselili, — imeli smo še polno opravka s stoli, mizami in klopni, — tedaj pa pride k meni Ralf z neko prošnjo. Ali bi lahko posodil njemu in njegovemu bratu dva konja, da bi jahala v Salem? Dejal je, da bi v naselbini potrebovali marsikako reč; tudi bi rad prodal svoje kože.

»Že spet ne morete biti več mirni, že spet vas noge srbe?« sem ga vprašal.

»Da, res bo tako,« se je nasmehnil Ralf, »in povrh lahko kaj zaslužimo. Predvsem pa bo prišel Simon na drugačne misli. Odkar mu je Pikle prepovedal vstop v svojo hišo, je ves izpremenjen.«

»Prepovedal? Zakaj pa?«

»Zavoljo Mahitabel, gospod. Moj brat nori za dekletom, a vaši ljudje ne maraja ciganov. Pa nikar ne govorite o tem s Simonom, Jako težko mu je.«

»Tega ne razumem! Cranejevi se niso upirali, ko se je hotel njihov fant oženiti z Judito. Tudi Piklejeva Marta in Cranejeva Hana sta vzeli svojo oboževalce, ki nista nič bolj bogata od Simona in najbrže nimata niti tako spretnih rok. Ali naj kdaj izpregovorim z gospodom Piklejem?«

»Nikar, za božjo voljo, gospod!« je prestrašeno vzkliknil Ralf. »Vidite, dekle se je nekajkrat ukradlo iz hiše in se sestalo z mojim bratom. Kadar smo mi cigani zaljubljeni, ne sedimo s svojimi deklicami po kuhinjskih kotih, kakor je v navadi pri teh ljudeh. Ni še dolgo, odkar ju je mladi Mark Pikle zalotil. Mahitabelin brat je bil jako hud in je grozil Simonu, da ga bo drago stalo, ako pove komu le besedico o tem, kako slaba je bila njegova sestra nasproti njemu, ciganu. Simonu to seveda ni šlo do živega, z dvanajstimi Pikleji bi lahko obračunal, vendar ni hotel spravljati dekleta v še težji položaj. Zato se je je raje izogibal in ni govoril o tem z nikomer razen

in se zagrohotal. Mojemu grohotu je odgovoril taben jek. Zrcalo je bilo krivo in je skrivilo moj obraz na vse strani: nos je bil na levem licu, a brada se je preklala in zlezla na stran...

— Čuden okus je imela moja prababica! — sem rekel.

Zena je takoj stopila k zrcalu in se pogledala v njem — in sedaj se je zgodilo nekaj žalostnega. Pobledele je se stresla po vseh udih in kriknila. Svečnik ji je padel iz rok, se zakotalil po tleh in sveča je ugasnila. Zavil naju je mrak. Tedaj sem slišal, da je padlo nekaj težkega na tla: moja žena se je onesvestila.

Veter je zastokal še žalostneje, podgane so platile in v papirju so zašumele miši. Z okna se je odtrgal oknica in tresčila na tla in vstali so mi lasje kakor tatu in se naježili. V oknu se je prikazala luna...

Prijel sem ženo, jo dvignil in jo nesel ven iz šobe prednikov. Zavedla se je šele na večer drugega dne.

— Zrcalo! Dajte mi zrcalo! — je rekla, ko se je zavedla. — Kje je zrcalo?

Nato ni ves teden ne jedla, ne pila, ne spala in je vedno prosila, da bi ji prinesli zrcalo. Smejala se je, si ruvala lase z glave, se premetavala in ko ji je zdravnik povedal, da bo umrla za onemoglostjo in da je njeno stanje zelo, zelo nevarno, me je minil strah, da sem šel zopet dolj ter ji prinesel od tam prababičino zrcalo. Ko ga je zagledala, se je nasmehnila od sreče, ga prišla poljubila in se zatopila vanj z očmi...

In sedaj je prešlo že več ko deset let, a ona se še vedno gleda v zrcalu in se ne odmakne niti za trenutek.

— Nisem-li to jaz? — šepeta in rdečica na njenih licih razodeva blaženost in zanos. — Da, to sem jaz! Vse laže razen tega zrcala! Lažejo ljudje, laže mož! O, če bi se bila prej videla, če bi bila vedela kakšna sem, ne bi vzela tega človeka! Saj me ni vreden! Pred moje noge bi morali poklekniti; prekrasni in blagorodni princ!

Ko sem nekoč stopil za ženo, sem slučajno pogledal v zrcalo in — odkril strašno skrivnost. V zrcalu sem ugledal žensko mameče krasote, kakršne še nisem nikdar srečal v življenju. Bilo je prirodno čudo harmonija krasote, lepote in ljubezni. Nu, kaj je? Kaj se je zgodilo? Zakaj se je videla moja grda in okorna žena v zrcalu tako krasna? Kako to?

Krivo zrcalo je skrivilo grdo lice moji ženi na vse strani in zaradi te spremembe njenih potez je postala ona slučajno krasotica. Minus in minus dasta plus.

Tudi sedaj sediva z ženo pred zrcalom in nepremično gledava vanj: nos mi leze na levo lice, brada se je preklala in premaknila na stran; toda ženino lice je očarujoče. — in divja, brezumna strast se me poloti.

— Ha — ha — ha! — se grobo grohotam.

Zena pa komaj slišno šepete:

— Kako sem krasna!

V novem letu želi „Domovina“ vsem svojim dragim čitateljicam in čitateljem urnitev k spravi in slogi, miru in sreči.

Narodno blago med goriškimi Slovenci

Gorica, sredi zime.

Med našim ljudstvom so ostale v živem spominu razne osebe, ki so na kateri koli način posegle v tok njegovega življenja. Med temi zgodovinskimi osebnostmi je precej takšnih, ki so resnično živele, dočim obdaja druge v luči ljudskega ustnega izročila svit legendarnosti ter odmaknjene davnine. Zanimiva osebnost te vrste je kralj Matjaž, ki je zaživel v trajnem ljudskem spominu iz zgodovinske podobe madžarskega kralja Matije Korvina. Spomin na turške boje je najtesneje povezan z legendarnim pojavom kralja Matjaža. V raznih krajih so še danes ohranjeni sledovi na spečega kralja Matjaža in njegovo vojsko. Po Krasu, Vipavski in Soški dolini je precej teh sledov, največ menda v Vipavski dolini.

Po Tolminskem sem na primer slišal od starih kmetijskih gospodarjev, da se še spominjajo raznih tolminskih pesmi, ki so povelečevale zasluge ter osebnost kralja Matjaža. Goriški zgodovino ljub me je opozoril na to, da je že znani furlanski zgodovinar Nicoletti razpravljal o dejstvu da se ponasajo Tolminci lahko s tem, da imajo mnogo pesmi o kralju Matjažu, pa tudi o raznih svetnikih ter drugih odličnih zgodovinskih osebah. To Nicoletti jevo pričevanje sega v XVI. stoletje, ko je bilo ljudsko pripovedovanje bliže dobi madžarskega vladarja Matije Korvina.

V okolici Ajdovščine so mi pripovedovali pravljico, ki spominja na svetopisemsko zgodbo v zavrženih ošabnih angeljih. Po tej vipavski pripovedki se je nekoč kralj Matjaž v svoji ošabni nadutosti tako prevzel, da se je usodil napovedati vojno celo Bogu samemu. Tedaj pa je Bog hotel maščevati ta Matjažev korak. Pozval je k sebi sv. Elijo ter mu velel, naj s svojo silo užuga kralja Matjaža in njegovo vojsko. Sv. Elija je šel takoj na delo. Zbral je silo elektrike in s streljo razgal Matjažovo vojsko. Kralja Matjaža je dogodek globoko presunil. V sramoti, ki jo je doživel, si ni vedel drugače pomagati, ko da se je zalekel k vznožju ponosnega Cavna, kjer je zalekel: »Vrhovi, združite se, mene in mojo vojsko zagrnite!«. V naslednjem hipu je bobneča sila razmajala čavensko pogorje, ki se je odprlo ter zajelo vase Matjaža in njegovo vojsko, ki spita tamkaj svoje stoletno spanje.

Po vsej Vipavski dolini je znana tako zvana Podrta jama. V Colu so mi pripovedovali o nekem ogromnem zakladu, ki da je skrit že iz-

za Matjaževih časov v omenjeni votlini, ki je imela nekoč dva globoka izhoda proti Idriji ter Vipavi. Pravijo, da je že precej drznih ljudi skušalo priti v notranjost ogromne votline, kjer spi kralj Matjaž s svojo vojsko, da bi odnesli silno dragocen zaklad. Toda v vseh takšnih primerih se je zgodilo, da se je vsa Podrta jama stresla ter pokopala pod seboj drznega iskalca zaklada.

Tam pod Kovkom med Vipavo in Ajdovščino pa je znana pripovedka o kralju Matjažu kot čuvarju Vipavske doline. V krasni, s prelepimi kapniki okrašeni votlini Podrte jame je našel kralj Matjaž idealno bivališče zase ter za svojo vojsko, s katero je hotel braniti Vipavsko dolino pred slehernim napadom. Do prihoda Turkov ni bilo nikogar, ki bi se bil upal v Vipavsko dolino. Pohlepní Turki pa so prihrumeli v Vipavsko dolino, kjer so izvedeli za predragocen zaklad, ki ga ima kralj Matjaž pri sebi. Toda Matjaž je brž prebudil svojo spečo vojsko in pozval turškega poveljnika, da se spoprime z njim v častni odprti bitki. Ko je prejel kralj Matjaž od turškega poveljnika odgovor, da se bo pričela velika bitka naslednjega dne, je šel s svojo vojsko počivat. Ponoči pa so zaprli Turki vhode v votlino z velikimi skalami. Toda kralja Matjaža je zaradi turške neodkritosrčnosti zagrabila takšna jeza, da se je stresla vsa okolica in da se je votlina odprla. Tedaj navali Matjaž na presenečene Turke, ki jih popolnoma premaga. Po tej zmagi se je Matjaž umaknil s svojo vojsko v Podrto jamo, od koder ga ni bilo več na spregled.

Misli

Marsikdo gre v svet za srečo, domov privede pa nesrečo.

Pri hvall vprašaj vedno — zakaj; pri graji pa: od koga?

Rojstvo je dvojiče, ljubezen vprašaj, zakon pomišljaj in smrt pika.

Komur življenje ne dá misli, ta nima misli o življenju.

Ljubezen je že marsikoga peljala skozi paradiz v pekel.

z menoj Vem pa, da se strašno žre. Zato sem mislil, da bi ga pot v Salem...«

»Dobro,« sem ga prekinil. »Lahko dobite konje. Vendar pričakujem, da prideta nazaj. Ne bi mi bilo ljubo, da bi nazadnje zagledala v Salemu kako ladjo, pa bi hotela vedeti, kam neki je namenjena.«

»Dober spomin imate, gospod Filip.« Prisrčno se je zasmejal. »Če bi jaz tudi hotel odnesti pete, Simon tega ne more. On ne mara od dekleta. Zdaj bo najprej počakal, da se ta reč pozabi in ne bodo več tako strogo pazili na Mahitabel; ako bo tedaj hotela, jo bo enostavno vzel k sebi in se bo z njo oženil.«

»Tako, tako,« sem zmajal z glavo. »Jaz pa nisem preveč trdno prepričan, da jo bo gospod Thomas hotel kar tako brez nadaljnega poročiti.«

»To ne bi bilo važno, Lahko ju jaz poročim. Tu sem jaz poglavar eiganov.«

»No, morda pa vse to niti ne bo potrebno,« sem dejal. »Ko bodo Piklejevi videli, da oba mislita resno, se bodo morda spametovali.. Vzemita si torej konja in vprašajta, ali ima kdo kako naročilo. Zame bi se lahko ogledala za kakim mirnim, dobrim jahalnim konjem.«

»Dobiti morate najboljšega konja, gospod Filip in plačam vam ga jaz z izkupičkom za svoje kože.«

»Nikar ne bodi neumen, Ralf,« sem ga smehljaje zavrnil. »Čuvaj svoj denar za tiste čase, ko boš ti izgubil srce za kakim dekletom.«

— Ralf je pokazal svoje bleščeče se bele zobe. »Jaz sem te bedarije prebodel že takrat, ko sem bil še mlajši od Simona. Čemu naj bi bilo to deklo boljše od onega? Kadar je tema, so vse enake.«

S tem modrim izrekom se je poslovil. Naslednjega dne je Ralf vneto zbiral naročila za sol, blago, smodnik in igle, pa tudi naročila za znanec v Salemu ter pisma za prijatelje onkraj morja, ako jih bo kaka ladja vzela s seboj.

Med tem je njegov brat Simon tiho in otožno pripravil kože in potrebno zalogo živil. Nekega hladnega jesenskega jutra sta odjahala skozi Ožino ter nam kmalu izginila izpred oči. Nam prebivalcem

Ziona se je zdel ostali svet že jako daleč, in kar nenavadno se nam je zdelo, da se kdo vrača v tisti svet. Čudna misel, da tudi v Fort Outpostu, v Sanctuaryju, v Neatsheadu, Columbinu in v Salemu žive ljudje, ki smatrajo svoje majhne naselbine za središče vsega sveta in ki bi gledali na Ralfa in Simona kot na tujca iz najdaljšega konca tega sveta. Čudno tudi, kako silna je bila moč krvi! Izmed vseh prebivalcev Ziona cigani edini niso poznali želje po lastni zemlji, niso izgubili hrepenenja po potovanju.

O vsem tem sem premišljeval, ko sem se po odhodu obeh bratov vrnil z Judito v svojo hišo.

»Bi hotela iti z njima, Judita?« sem jo vprašal. Za trenutek se je okrenila, kakor da hoče še enkrat pogledati za svojima bratoma. Nato pa mi je odkrito pogledala v obraz in rekla: »Ostati hočem pri vas, gospod.«

Četrto noč nato sem vzel Judito k sebi v posteljo. Mislim, da je bilo to zelo krivično in prav gotovo neumno. Nisem je ljubil. Ljubil sem Lindo. Niti za trenutek nisem prenehal ljubiti Linde. Ta ljubezen je bila del mene samega. Celo vrsto izgovorov sem iskal in našel, češ da sem se tisto noč spozabil, dasi me niti en izgovor ni resnično prepričal. Predvsem je ležala krivda za to v letnem času, nevarnem kakor pomlad — divje ognjene barve jeseni, ki tako naglo mine in vendar prinaša, dokler traja, celo najbednejšemu norcu slutnjo, kako naglo teče življenje od mladostnih nad do ledonomrzonega groba. In potem deklet, vedno v moji bližini, vedno za menoj, vedno pripravljena, da se mi preda. In še je bil v meni živ spomin na tisto noč ko mi je Judita v spanju položila glavo na srce, spomin na sto podobnih majhnih prigod.

Kaj zdaj to pomeni? Zdaj ko je vse to le spomin, zgodba, ki jo pripovedujem. Ako bi takrat vedel to, kar vem danes... tedaj bi lahko čakalo name sto cigank v stoterih mračnih hodnikih, vsako izmed njih bi odvedel k razgrnjeni postelji... pa ne bi nikoli okušal mukotrpnega, ponižujočega kesanja kakor v tisti davni noči, ko nisem izdal le samega sebe, marveč tudi Lindo...

(Dalje)

DOMAČE NOVICE

Kako je bilo včasih

Leta 1817. je bila v naših krajih strašna lakota. Crni oblaki so se jeli zbirati nad deželo že jeseni l. 1816. Sredi zime je pomanjkanje trkalo že splošno na vrata, spomladi 1817 pa so ljudje stradali tako, kakor že dolgo ne. Da je bila stiska še večja, je v aprilu pritisnilo še neugodno vreme z dežjem in snegom. V Ljubljani je stal še v avgustu 1816 mernik pšenice 3 gld 50 kr, mernik rži pa 3 gld 25 kr. v srebru. A tik pred žetvijo 1817 je bilo treba šteti za mernik pšenice 12 gld 20 kr, za mernik rži 8 gld 40 kr, za mernik koruze 8 gld 12 kr. V Celovcu so prodajali pšenico takrat mernik za 40 gld 7 kr, v manjvrednem papirnatem denarju. Splošno je tam veljal 1 vagón (2 mernika) pšenice krog 70 gld, rži pa 48 gld. Slovenija je bila navezana na dovoz iz Banata. Blago so dobivali po Savi. V rednih razmerah je na cene vpival dovoz ruskega žita, ki je iz Odese prihajalo v Trst. Ker pa je bilo v tej dobi po vsej Srednji Evropi pomanjkanje vsesplošno, t. daljnji dovozi niso bili dovolj izdatni, vrh tega so prihajali mnogo prepočasni in preveč nerodni. Da so morali ljudje stradati, tega je bilo krivo splošno osiromašenje, saj so imeli baje ljubljanski veletrgovci v svojih skladiščih celo v času najhujše stiske še žita in moke. — toda prebivalstvo je bilo brez cvenka.

* **Podpora beguncem.** Po odredbi prezidenta pokrajinske uprave bodo prejeli iz Zimske pomoči begunci v Ljubljani 1 milijon lir, oškodovanci v Novem mestu 1 milijon lir, oškodovanci v Kočevju 1 milijon lir in oškodovanci v Logatcu 1 milijon lir. Kredit je že odobren in razpolaga z njim odbor za begunce in povratnike pri pokrajinskem podpornem zavodu v Ljubljani.

* **Spremembe predpisov o izvajanju izvršne pravice.** Justični oddelek der Obersten Kommissars für die Operationszone Adriatisches Küstenland je izdal posebne izvršilne predpise gl. de prepovedanja zlorabnega izkoriščanja izvršilne pravice v Ljubljanski pokrajini. Po teh predpisih sme izvršilno sodišče na predlog zavezanca ne glede na veljavne zakonite določbe razveljaviti ali odložiti izvršila dejanja, če se pokaže nadaljevanje izvršbe kot zdravemu razumu grobo nasprotujoča trdota.

* **Smrt uglednega novinarja.** V torek 14. t. m. je po daljšem trpljenju umrl znani slovenski novinar Viktor Cenčič, dolgoletni urednik »Slovenca«. Pokojni, ki je imel spretno pero in je bil izvršno razgledan, je užival med tovaršiški veliko zaupanje, bil je vrsto let podpredsednik Slovenskega novinarskega društva. Ob lepi udeležbi tovaršišev, prijateljev in znancev so ga pokopali v petek popoldne na pokopališču pri Sv. Križu. Poslovilno besedo sta mu izpregovorila na žalob urednik »Domoljuba« Franc Kremžar, na pokopališču pa predsednik Slovenskega novinarskega društva Ruda Jurčec.

* **Smrt veletrgovca Karla Preleča.** Pretekli teden je v Ljubljani umrl po večmesečnem bolehanju veletrgovec Karel Prelog. Po rodu iz Zarečja pri Ilirski Bistrici se je s svojo lastno pridnostjo in velikimi gospodarstvenimi talenti dvignil med najvidnejše slovenske gospodarstvenike. Umrl je star komaj 57 let. Pokopali so ga ob številni udeležbi sorodnikov, prijateljev in znancev na pokopališču pri Sv. Križu.

* **Vladni komisar za Združenje šolnikov ljubljanske pokrajine.** Prezident divizijski general Leon Rupnik je imenoval univ. profesorja dr. Riharda Zupančiča za vladnega komisarja Združenja šolnikov ljubljanske pokrajine.

* **Smrt trgovca Ivana Kravosa.** V Zaječaru v Srbiji je pred dnevi umrl trgovec Ivan Kravos, ki je dolga leta živel v Mariboru in imel tamkaj trgovino z usnjem. Bil je vnet planinec in dolgoletni odbornik ter častni član bivše mariborske podružnice SPD. Za njim žaluje hči Zora in mnogo sorodnikov in prijateljev.

* **Prodaja tobaka na nakaznice.** S posebno uredbo bodo te dni uvedene nakaznice za prodajo tobaka in tobačnih izdelkov. Kupovali jih bodo lahko samo moški stari nad 18 let in ženske med 22 in 55 letom. Vsak kdor želi dobiti tobačno nakaznico, mora izpolniti posebno prijavo, ki jo dobi v vseh ljubljanskih trafikah ali pri vratarju magistrata na Mestnem trgu.

* **Otvoritev potniškega prometa na progi Ljubljana—St. Vid Vižmarje.** Minuli teden je bil odprt promet za civilne potnike na progi Ljubljana—St. Vid Vižmarje. Iz Ljubljane odhajajo vlaki ob 7.33, 14.38 in 18.10 in prihajajo v St. Vid Vižmarje ob 7.45, 14.50 in 18.22. Iz St. Vida Vižmarje odhajajo ob 11, 16.55, 20.38 in prihajajo v Ljubljano ob 11.12, 17.07 in 20.50.

* **Letošnje knjige Vodnikove družbe so izšle.** Družbena pisarna je prejela izjave, v katerih se poverjeniki in člani pohvalno izražajo o letošnjem knjižnem daru. Družba ima letošnje knjige še na zalogi. Člani-zamudniki in prijatelji lepih knjig, obnovite svoje članstvo. Stopite v pisarno Vodnikove družbe (Narodna tiskarna), ali v knjigarno Učiteljske tiskarne, Frančiškanska ul. 6, kjer takoj dobite letošnje knjige.

* **Knjižna zbirka za domobrnce.** V nedeljo 19. t. m. je nabirala ljubljanska mladina po mestnih ulicah knjige za domobrnce. Na najvažnejših uličnih križiščih so bile postavljene mize, kamor so darovalci prinašali svoje knjige. Pobuda, ki jo je ljubljansko meščanstvo sprejelo s simpatijami, je dosegla prav lep uspeh. Mladina je nabrala veliko število knjig, ki bodo sedaj na razpolago naši narodni vojski.

* **Izplačevanje starih vlog pri Poštni hranilnici.** Od 3. januarja naprej bo Poštna hranilnica v Ljubljani izplačevala vsem vlagateljem bivše Poštna hranilnice v Beogradu mesečno največ do 190 lir. Pogoj je, da imajo vlagatelji svoje bivališče v Ljubljanski pokrajini in da so prijavi svoje vloge v letu 1941.

* **Težave društva »Mali gospodar«.** Rejci malih živali v Ljubljani so našli v sedanji vojni močno oporo za svoja rejska stremjenja v svojem strokovnem društvu »Mali gospodar« in v »Zegozi«. Te rejske organizacije je doletela sedaj huda nesreča. Vojni dogodki v Ljubljanski pokrajini so jim prizadeli več sto tisoč lir škode. Da bi si pomagali iz grozeče nevarnosti, so razpisali brezobrestno posojilo in pozvali vse svoje člane naj do 30. januarja 1941 plačajo vsak vsaj 100 lir posojila. Čim bo društvo moglo, bo posojeni denar vrnilo.

* **Novi pro-tori Rdečega križa.** Glavna pisarna in proizvodni oddelek Slovenskega Rdečega križa sta se preselila v bivše prostore Rimske banke na oca Marijinega trga in Sv. Petra ceste. Uradne ure so vsak dan od 8 do 12.

* **Novo policijske oblasti na Reki in Sušaku.** Po sporazumu med Hrvati in Italijani je bil imenovan za prefekta na Reki dr. Spalatin. Za njegovega namestnika je bil postavljen Hrvat dr. Špehar. Sušakani in Rečani so zadovoljni, da se znova uvajajo redne razmere. Komunisti o že prvi dan svoje strahovlade pobili okoli 180 Sušakanov samih zavednih in narodno neporečni. Hudi.

* **Racioniranje istrskega vina v tržaški pokrajini.** Prefekt tržaške pokrajine je od edil da se mora vse istrsko vino, ki bo pokrajini na razpolago, spraviti v skladišča Razpoložala bo z njim tržaška občina, ki ga bo racionirala in razdeljevala v količinah in ceni ki jo bo določil pokrajinski prehranjevalni odsek.

* **Uvajanje slovensčine v gorški pokrajini.** Priprave za začetek slovenskega pouka v šolah gorške pokrajine napredujejo. Ljudje nestrpno pričakujejo, kdaj se bo pričel pouk v materinščini. Veliko je zanimanje tudi za slovenske knjige. V zadnjih tednih so razprodali več tisoč izvodov prafike Gorško prebivalstvo je zadovoljno, da se obnavljajo odredbe oblasti tudi v slovensčini.

* **Pomanjkanje soli in tobaka v Gorški pokrajini.** Zaradi razmer je v Gorški pokrajini občutno močno pomanjkanje soli in tobaka. Soli je zmanjkalo v splošni prodaji tudi v Gorci. V ponedeljek 22. novembra so jo začeli znova deliti. Za enkrat dobi vsaka oseba 20 gramov soli na dva tedna. Prejšnji teden so tudi dobili v Gorški pokrajini prvotni tobak, in sicer na izkaznice. Moški so lahko kupili 40. ženske pa po 15 cigaret.

* **Obeodbe zaradi poneverb na davčni upravi.** Kazenski senat ljubljanskega okrožnega sodišča je prejšnji teden obsodil dva dnevničarja služitelja davčne uprave za mesto Ljubljano, ki sta bila obtožena, da sta poneverila okoli 50.000 lir državnega denarja. Glavni obtoženi Rajko Sukiatij je bil obsodjen na dve leti in dve meseca robote, drugi obtoženec Franc Žabkar pa na 10 mesecev in 15 dni strogega zapora. Oba izgubita državno službo.

* **Zaplemba imovine.** Z odlokom g. prezidenta pokrajinske uprave je bila zaplenjena imovina komunističnega Franca Svetka, delavca in strokovnega funkcionarja, stanujočega v Ljubljani na Miškovičevi cesti, ter komunističnega Božidarja Jakca akademskega slikarja iz Ljubljane. Pred skofijo Zaplemba ima vse običajne pravne posledice.

* **Zaplenjena imovina komunističnega upornika.** Šef pokrajinske uprave je podpisal odločbo, s katero se zaplenja imovina komunističnega upornika Dušana Petriča, akad. slikarja v Ljubljani.

* **Vodnikova družba prosi vse one gg. poverjenke,** ki še do danes niso priglasili svojih članov, da naj pridejo še v teku meseca decembra po knjige za svoje člane. Pisarna je rezervirala za nje letošnje knjige. Prosimo, oglasite se čimprej!

PO SVETU

× **Petelin v ledenici.** V Južni Ameriki, kjer je vedno precej vroče, je nujno potrebno, da s posebnimi hladilnimi napravami hlade živila, da se v vročini prekmalu ne pokvarijo. Zato tamkaj precej cvete trgovina s hladilnimi napravami, omarami, ki je v njih ledenica. Ker je konkurenca precej velika, si konkurenti na vse načine hočejo pridobiti odjemalcev za svoje blago. Najbolj pa je pogodila občutke kupovalcev tista trgovina s hladilnimi napravami, ki je vsakemu odjemalcu, kateri je pri njej kupil tako omaro, vanjo položila sveže zaklanega petelina. Ko so pripeljali novo omaro domov in je gospodinja vsa radovedna odprla omaro, je v njej najprej našla zaklanega petelina. Vsaka je brž telefonirala pro-petelina. Od tamkaj pa je dobila odgovor, naj se petlina, od tamkaj pa je dobila odgovor, naj zaradi tega nič ne razburja, ter so ji želeli dober tek. Brž se je ta stvar po Buenos Airesu tako razvedela, da vse govori o tistem petelinu, ki ga je deležen vsak, kdor kupi hladilno omaro pri tem in tem trgovcu.

× **Umetna svetloba pospešuje rast.** Marakdo ne ve, da umetna svetloba pospešuje rast. Inž. E. Summerer je predaval v okviru nekega nemškega svetlobnotehničnega društva in naglašal važnost sodelovanja med vrtnarji in svetlobnimi tehnikmi. Mnogi poskusi so pokazali, da bi lahko imela umetna svetloba v vrtnarstvu važno vlogo. Moderne vrtnarje to že upoštevajo. Rastline rasto hitreje in se sploh bolje razvijajo, če jih obsevamo. Važna sta pri tem čas obsevanja in moč žarkov pa tudi začetek obsevanja, njegova enakomernost, barve svetlobe in skupnost svetlobnih žarkov. Vse te činitele je treba upoštevati, da dosežemo čim večji uspeh. Inž. Kind je pa ugotovil, da je uporaba umetnega obsevanja za pospeševanje rasti odvisna od ekonomičnosti obsevalnih naprav. Odločilno je vprašanje nabave in obratovalnih stroškov, obsevalne naprave, čas in njega prilagoditev, preskrba z električnim tokom, kakor tudi izbira rastlin, ki naj jih obsevamo glede na njihovo povpraševanje na trgu. Šlo bi v prvi vrsti za sočivja. Pospeševanje rasti s pomočjo umetne svetlobe odnosi obsevanja je važno zlasti tam, kje redko sije sonce.

× **Nemški topovi v srednjem veku.** V začetku 16. stoletja sta bila vliata v cesarskih livarnah v Mühlbau pri Innsbrucku po naročilu cesarja Maksimilijana I dva topova, ki sta bila takrat največja v Nemčiji. Dobila sta čudni imeni Purlepauss in Weckauf von Oesterreich. Bila sta zares orjaška topova, iz katerih so bruhale do 150 kg težke železne kroglice 2500 korakov daleč. V premeru so merile kroglice 33 cm, topovske cevi so bile pa debele 17,5 cm. Vsaka cev je bila dolga 560 cm in njen premer je znašal 84 cm. En top je tehtal 400, drugi pa 600 centov. Za vsak top je bil potreben poseben voz, ki je bilo vanj vprežen 32 konj. Tako so privlekli topova do Innufera, potem so ju pa prepeljali dalje po vodi v Kufstein, kamor sta prispela 12. oktobra. Oba topova so porabili za obleganje žilavo branjenega mesta in trdnjave Kufstein med nasledstveno vojno leta 1504. Šele ko so privlekli orjaška topova pred trdnjavo in ko sta začela bruhati iz svojih žrel kroglice, je kufsteinski branilec spoznal, da je odpor zaman, kajti kroglice iz obeh topov so povzročile silno razdejanje. Po obleganju so pa topova pretopili v nalašč za to zgrajene peči, ker se je izkazalo, da sta vendarle preveč nerodna, da bi ju mogli uporabljati v vojaške namene. Topova stojita zdaj kot posnetka v muzeju v Kufsteinu.

× **Znal si je pomagati.** Neka podeželska pošta je omejila uradne ure. Vse je šlo gladko samo na okence, kjer so izdajala pošto ležeča pisma, je bil silen naval. Vsa nestrpna dekleta podeželskega mesta so hodila vpraševati po pismih. Nekatera so prihajala po trikrat ali celo štirikrat na dan. Uradnik si v začetku ni znal pomagati. Nekega jutra je pa vnel nad okencem tablica z napisom: »Danes nobenega pisma za »Večno tvoje«, »Vroč hrepenenje«, »Bodi moja«, »Tih upanje« in »Srčna želja«.

Nasredin Hodža se je s svojim oslom vred na ladji prepeljal iz Carigrada v Skutari. Na drugem bregu je vprašal brodarja, koliko je dolžan za prevoz.

»En piaster za tebe, en piaster za osla,« je rekel čoinar.

»Tu imaš še dva piastera,« se je razjeklil hodža, »in naju pelji tepo nazaj. V deželi, kjer imajo ljudje isto ceno kakor osli, me ne milka ostati.«

SMEŠNICE

PRIDIQA O LAZI IN LAZNIVCIH

Sloveči dunajski pridigar Abraham a Santa Clara je svojim ovčicam dostikrat katero zagodel. Neko nedeljo je spet prišel na prižnico in začel: — Dragi verniki! Danes vam bom, kakor sem zadnjic obljubil, govoril o lazi in laznivcih. Naročil sem vam tudi, da preberete devetindvajseto poglavje iz evangelija sv. Matevža. Kdor izmed vas ga je prebral, naj dvigne roko! In vsi verniki so dvignili roke. — Dragi verniki! je nadaljeval Abraham a Santa Clara. — Evangelij svetega Matevža ima samo osem in dvajset poglavij. Zdaj lahko sami po sebi presodite, kako potrebno je, da vam danes govorim o lažeh in laznivcih.

OSVETA

Sodnik: »Obsojeni ste zaradi sleparstva na mesec dni ječe... Pa zdi se mi, da sem vas v svojem življenju že nekje videl...«
 Obsojenec: »Gotovo, gospod sodnik, učil sem vašo hčerko na klavir.«
 Sodnik: »Tako? No, pa še en post s trdim leščicem.«

DRUŽINSKA SRECA

Sodnik: »Priča Motoviljar, kakšne so razmere v Hudobnikovi družini?«
 Priča: »Prav lepo in srečno žive.«
 Sodnik: »Kako je pa potem mogoče, da se sin in oče vedno prepirata?«
 Priča: »Pa to ni nič posebnega.«
 Sodnik: »Ali se domača s'nova ne pretepata vedno?«
 Priča: »Tudi res, vendar...«
 Sodnik: »Ali ni lani eden sinov udaril matere s kolom po glavi?«
 Priča: »Vse prav, ampak drugače 2've pri Hudobnikovih prav lepo in srečno.«

ZDRAVNIK IN PUSKA

Neki zdravnik z dežele je bil hkratu strasten lovec. Kadar se je odpravil na lov, je bil zelo uren, kadar pa je bilo treba iti obiskat kakšnega bolnika, se je obiral, kolikor je bilo mogoče. Neko jutro mu sporoči sluga, da so ga prišli iskat. Iti bo moral k bolniku, ki že skoraj umira. Zdravnik je nejevoljen vstal in se začel počasi pripravljati za odhod. Ko je naposled že sedel v vozu, se je še spomnil, da bi šel lahko nazaj grede malo po gozdu in ustrelil kakšnega zajca. Zato je stopil z voza, da bi šel po puško. Pri vratih je dejal svojemu slugi: — Kaj ne, Janez, da je dobro, če vzamem puško s seboj? — Mislim, da skoraj ne bo potrebno, je odvrnil sluga. — Možak bo že davno mrtev, ko pridete tja.

V SPALNEM VAGONU

Mlada gospodična Viljenica, lepa kakor vrtnica, je stopila v spalni vagon meddržavnega vlaka in zasedla spodnjo posteljo. Gornja je bila že zasedena in je na njej spal priletni bankir Frumencij Gologlavec. Naenkrat ponoči je zaslišala deklica nad seboj silno smrčanje, tako močno, da je prevpilo ropot vlaka. Lepi Vinjenici to neokusno brušenje sekire ni ugajalo, ker ni mogla zaspiti, pa je zato krepko potrkala na dno postelje nesrečnega smrčalca. Toda bankir je smrčal dalje. Viljenica je znova trkala brez uspeha. Po dolgem suvanju v sosedovo posteljo je končno utrujena zaspala. Drugo jutro se ji je približal bankir in menil: »Gospodična, jaz sem sinoči slišal Vaše trkanje, a sem bil preveč utrujen... Oprostite!«

BRADA IN VEST

Nekega angleškega diplomata so poklicali na sodišče in ga soočili s pričjo, ki je imela nenavadno dolgo brado. Diplomatu ta brada ni bila prav nič všeč, ker se mu je zdela, da je gladko obrito lice dosti prikupnejše. — Če je vaša vest istih mer kakor vaša brada, potem je zelo raztegljiva, je pomenljivo rekel prič. — Oprostite, lord, je odvrnil prič, toda če se meri vest po bradi, je vi sploh nimate!

ANEKDATE

Francoski pisatelj Bouvier je na vprašanje kaj je lepa žena, odgovoril: »Lepa žena je nebo za oči, pekel za dušo in vice za žep.«

Kardinal la Rue se je posmehoval francoskemu igralcu Dancourtu, češ, da je komedijant, nakar mu je ta odgovoril: »Kakšna razlika pa je med nama? Jaz sem komedijant v Parizu, vi pa v Rimu.«

Kakšna razlika je med življenjsko in vozno potjo? Pravi neki francoski pisatelj. Na vozni poti se morajo prazni vozovi ogniti polnim, na potu življenja pa se morajo polne glave ogniti praznim.

Znan francoski zbadiljvec Pavel Scarron je umirajoč rekel svojim jokajočim prijateljem: »Nikdar se ne boste mogli tako jokati, kakor ste se smejali mojim dovtipom.«

Bojnega kneza Talleyranda je obiskal kralj Ludvik Filip in ga vprašal: »Kako vam je, mil knez?« »Oh, vladar,« je odgovoril bolnik, »peklenške muke trpim!« »Že zdaj?« se je začudil kralj.

»Kaj, vi jeste v postu meso? To je brezverstvo,« je rekel neki pater francoskemu dramatikcu Sedainu. »Zares, častiti oče,« je odvrnil Sedain, »imam katoliško dušo, toda moj želodec je pogan.«

Ko se je Aleksander Veliki mudil v Efezu, ga je slikal slavni grški slikar Apel. Toda kralj ni pohvalil dela. Apel je dal pripeljati Aleksandrovega konja pred sliko in konj je veselo rezgetal. »O, kralj,« je rekel slikar, »zdi se mi, da je tvoj konj boljši poznavalec slikarske umetnosti, kakor pa ti.«

Križanka št. 44

Besede pomenijo:
 Vodoravno: 1. planjava, širna ravnica, 5. poljski pridelek, 11. hudoben, zahrbtn, 17. značilnost noči, 18. dragocena kovina, 19. obleke, 20. mestece v Poadižju, 21. slast, želja (množ.), 22. srednjeveško orožje, 24. očet, opis, 25. majhen, suh del trdne snovi, 26. plin, 28. v situ, 29. nikalnica, 30. število, 32. časovne enote, 33. češka pritrilnica, 34. lahkoatletska disciplina, 36. svetopisemska oseba, 38. okvare, poškodbe, 40. beseda v očenašu, 42. podredni veznik, 43. hrapav, grob, 45. žensko ime, 47. veznik, 48. pisemska kratica, 49. neostre, skrhane, 50. razdobje, doba, 52. osebni zaimek, 53. moško ime, 55. težava, muka, verski simbol, 56. italijanski predlog, 57. čevljarstvo orodje, 58. proizvod suhe destilacije kislih soli, 60. staroslovanski paganski duhovnik, 61. sorodnica, 63. del proge, 64. Massenetova opera, 66. japonsko mesto, 68. ploskovna mera, 69. sorodnik, 70. žensko ime, 72. v M'lanu, 73. osebni zaimek, 74. gora v Julijskih Alpah, 77. medmet, 78. podredni veznik, 79. vojaki v sovražnikovi oblasti, 82. okrajšan podredni veznik, 83. mehka, rahla, krhka, ljubka, 85. osebni zaimek, 87. dva samoglasnika, 88. začetnik verske sekte, ki je bila obsojena na koncilu v Niceji l. 325, 90. krasni, zal, 91. znanost, 93. moško ime, 95. glasbeni pojem, 97. petelin pri starih puškah, 100. za vse enak, skupen, 101. osebni zaimek, 102. plemič, 103. barva igralnih kart.
 Navpično: 1. oblika pomožnega glagola, 2. vežba sistematično svoje telo, 3. žensko ime, 4. veznik, 5. hrvaško moško ime, 6. kvartaški izraz, 7. na poseben način zidan, 8. redek nebesni pojav, 9. božično cerkveno opravilo, 10. hrum, trušč, 11. nesreča, neugodje, 12. rimljanski hišni bogovi, 13. kar oponesemo, sponašamo, predbacivanje, 14. vzklík, ki zahteva ponovitev (tujka), 15. španski spolnik, 16. melodija, 18. zla rosa, 21. jeza, bes, 23. dva enaka samoglasnika, 27. okornež neokretnež, nespretnož, 29. preobjeden, nasičen, dolgočasen, 30. pisatelj Iger, 31. žensko ime (množina), 35. ladijski poveljnik, 37. zamotano, nepregledno, neravno, 39. najodličnejši del družbe (tujka), 41. število, 44. povratni zaimek, 46. smrtni boj, 48. pretrgan, precepljen, razdvojen, 51. azijski polotok, 54. t'stote, 55. del ladje (množina), 59. žensko ime (glej 3. navpično), 61. gora na južnih obronkih Julijskih Alp, 62. Azijat, 65. afriška država, 67. kratka za konjsko silo, 71. oseba v

1	2	3	4		5	6	7	8	9		10		11	12	13	14	15	16
17				18							19							
20			21			22				23		24						
		25							26		27	28					29	
30	31		32				33				34	35		36	37			
38		39		40		41			42		43	44						
45			46		47			48			49					50	51	
52			53		54			55			56			57				
58		59				60					61			62		63		
		64				65		66			67		68			69		
70	71			72				73			74	75		76		77		
78			79				80			81	82			83		84		
		85	86			87		88		89			90					
91			92		93			94			95	96		97			98	99
100							101			102						103		

Jurčičevem romanu, 75. Luthrov nasprotnik (fon.), 76. del živalskega telesa, 80. del ust, 81. znak za kemično prvino, 84. notranji del telesa, 86. mednarodni jezik, 89. žensko ime, 91. osebni zaimek, 92. v vati, 93. začetek Andov, 94. veznik, 96. grška črka, 98. glej 81. navpično, 99. medmet.

RESITEV KRIZANKE št. 43

Vodoravno: 2. pes, 5. torek, 9. pötek, 13. me, 15. iz, 17. jezik, 19. notes, 21. hmen, 23. Rab, 25. tvor, 27. sokol, 29. sto, 30. Amon, 32. barok, 34. peron, 36. let, 37. nered, 39. rober, 41. lepak, 43. re, 44. Tunis, 46. namen, 48. nujen, 51. tajen, 53. fisoč, 55. debet, 57. aa, 59. daven, 61. Kemal, 63. tepec, 65. ris, 67. kelih, 69. napet, 71. rane, 72. Epir,

74. remis, 76. devet, 78. lek, 79. medel, 81. petek, 83. Kemal, 85. ki, 86. Komen, 88. sekač, 90. cep.n, 93. liter, 95. r'etm, 97. nerad, 99. od, 101. zakaj, 103. rakev, 105. Timck, 107. vojek, 108. kon.ar, 109. v.jak, 110. bo.
 Navpično: 1. Piran, 3. ej, 4. set, 5. Tivar, 6. okoren, 7. en, 8. kos, 9. pekel, 10. osoren, 11. ch, 12. kis, 13. meter, 14. enoten, 16. zamet, 18. zob, 20. top, 22. mil, 24. Borut, 26. rcbat, 28. Lepud, 31. ncnad, 33. kemik, 35. najet, 38. dijak, 40. reson, 42. keber, 45. sever, 47. nomad, 49. Nepal, 50. jarem, 52. nelep, 54. Čapek, 56. tenek, 58. sipck, 60. Nimes, 62. Levec, 64. cekin, 66. sidol, 68. hiter, 70. temen, 73. remiza, 75. sekira, 77. tapeta, 80. letak, 82. katar, 84. l'rik, 87. nek, 89. ček, 91. nam, 92. nov, 94. rak, 96. mev, 98. dob, 100. do, 102. jo, 104. vi, 106. ko.